

Woodcraft

1/2011

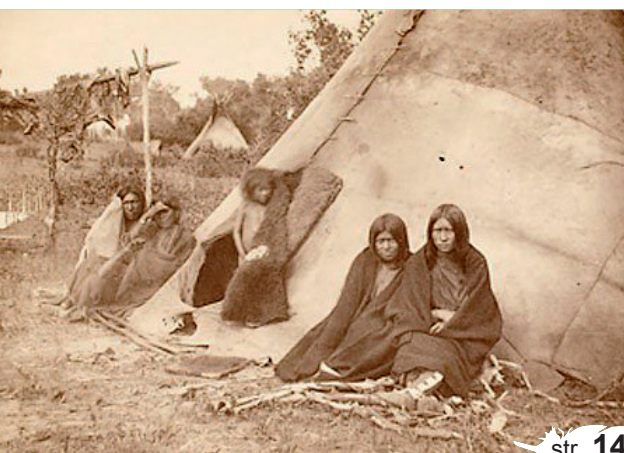
časopis Ligy lesní moudrosti

jaro

str. 8

str. 14

str. 24

str. 32

STALO SE STR. 2

Co se událo v LLM.

CESTOVÁNÍ PO ČESKÝCH STR. 8

VESNICÍCH V BANÁTU

Tereza Chmelová – Magažuwin

ORLICKÉ HORY STR. 10

Hana Arazimová – Blesk

ÚVAHY NAD DEVÍTI HLAVNÍMI STR. 12

ZÁSADAMI WOODCRAFTU

Martin Kupka – Logan

Jitka Danišková – Woapewin

O ARAPAŽSKÝCH DĚTECH STR. 14

A JEJICH VÝCHOVĚ

Zdeněk Salzmann

MIŠMAŠ NA PERSKÉ MOTIVY STR. 17

Kateřina Benešová – Wičanhpi

LOŽKA STR. 18

BEDERNÍ ROUŠKY STR. 19

Honza Křístek – Apač

ZE STARÝCH KRONIK STR. 24

PROČ ŽIJÍ KRTCI POD ZEMÍ STR. 28

Tereza Chmelová – Magažuwin

CESTA PO ZEMI STR. 29

Kateřina Benešová – Wičanhpi

PÁLÍ VÁM TO? STR. 31

Kateřina Chvátalová – Ileyawin

HRACÍ SOUPRAVA NA WARI STR. 32

A MANKALU

Tomáš Koubek – Okeya

KOMIKS – IKTÓMI STR. 35

Jan Merhaut – Mokrouš

Redakční rada

Šéfredaktorka

Kateřina Benešová – Wičanhipi

Obrazový redaktor

Tomáš Koubek – Okeya

Grafická úprava a DTP

Martin Svoboda

Jan Bejček – Thokata Mani

Korektor

Vlastík Růžička

Autoři jsou vždy uvedeni kurzívou pod svým článkem.

Adresa redakce

Liga lesní moudrosti –
časopis Woodcraft,
Senovážné nám. 24, 116 47 Praha 1

časopis@woodcraft.cz
http://www.woodcraft.cz

Knihářské zpracování a tisk
RETISK – Praha

Distribuce

Balmax, s.r.o.

Přetiskování obsahu povoleno pouze s písemným souhlasem redakce nebo autora a s udáním pramene. Příspěvky redakce vrací jen na vyžádání autora.

Názory autorů článků nemusí souhlasit s názory redakce.

Cena výtisku 30 Kč plus poštovné.

Informace o předplatném na ustredi@woodcraft.cz.

Cena pro členy LLM v příspěvcích.

Ročník 22, číslo 1.
Navazuje na časopis *Bizoní vítr*.
Náklad 700 ks.

Uzávěrka příštího čísla je 8. května.

ISSN 1210-5252.
MK ČR E 5455

1. strana obálky

Foto: Ája Lehká.

4. strana obálky

Kreslí: Pavel Čech.

Možná se dnes divíte, že se setkáváte s číslem 1 nového ročníku, aniž byste zaznamenali čtyřku ročníku loňského. Možná jste si všimli, že loňská trojka byla nějaká macatá a naditá. Považujme ji tedy za dvojčíslo a hurá do dalšího ročníku!

Co Vás, milé čtenáře, čeká? Dali jsme si veliké předsevzetí – vycházet včas, pravidelně jednou za čtvrt roku. Naší touhou je přinést vám jedno číslo vždycky okolo slunovratů a rovnodenností. Uděláme všechno pro to, aby se to dařilo. Držte nám palce!

Co chystáme nového? Dostali jsme k dispozici první kroniku rodu Ma-wa-da-ni, z níž Vám budeme přinášet úryvky (ukázku originálního zápisu najdete na předposlední straně obálky). Zamyslet se budete moci postupně nad všemi hlavními zásadami Woodcraftu. Aby to nebylo jednotvárné, o své názory se vždy podělí alespoň dva autoři. Dál Vám chceme přinášet praktické návody, tipy na cesty, na hry ve kmeni, reportáže a všemi oblíbené komiksy i hrátky s Rychlou veverkou. Doufáme, že s Woodcraftem zažijete hodně pěkných, zadumavých i inspirativních chvil!

Wicanhipi

Vaše redakce

P.S. Budete-li mít nápad, připomínku, chuť napsat článek, budete-li mít doma v šuplíku vlastní tvorbu, která už je zralá na publikum, budete-li mít pocit nevyužitého organizačního talentu a chuť tomu našemu časopisu trochu pomoci, neváhejte a ozvěte se nám! Právě Vás hledáme a na spolupráci se těšíme!

Od tohoto čísla najdete u článků inspirace na činy a mistrovství, k jejichž plnění vás může článek inspirovat nebo vám pomoci.

Líbí se Vám časopis Woodcraft? Nejste členové Ligy lesní moudrosti, ale chcete, aby Vám příští rok chodil rovnou do schránky? Jste členové LLM, ale jeden výtisk Vám nestačí?

Objednejte si předplatné!

Stačí zaplatit 140 Kč na účet LLM č. 157137398/0300, uvést variabilní symbol 7711 a do zprávy pro příjemce napsat Vaše jméno a adresu, na kterou Vám má časopis chodit. Woodcraft si též můžete předplatit hotově v kanceláři LLM, či se informovat o jiných možnostech na ustredi@woodcraft.cz.

Kiwendotha 2010 – historie se opakuje

Je poslední den před „Odpovědí na otázku života, vesmíru a vůbec“ (viz Stopařův průvodce po galaxii), píše se 9. 10. 2010, sobota 7.30 ráno. V neděli bude 10. října, binárně zapísáno $101010 = (42)_{10}$.

Země je potažena tenkou třpytící se vrstvou ledu, celý tábor je pohlcen do přízemní světlem polopropustné mlhy. Několik kroků směrem k slunci se rozpíná ledová sedlina. Máte dojem, že jste se vzbudili na stanici polární.

Jenže ledová sedlina je nám všem už dávno známý rybník Čecháč, tenká vrstva ledu je jinovatka vzniklá především proto, že předešlého večera bylo jasno jak už dlouho ne, a ranní slunce vycházející kolem ostrůvku v poli nádherně vykresluje ranní scénérii.

Po nezbytné snídani se početná skupina zvědavců a vědních nadšenců hromadí v rozlehlých kruhových prostorech přednáškové síně, profesor Luxol netrpělivě přeshlupuje na místě a nervózně pohlíží do věčně otvírajících se dveří. Už jsou tu všichni, může začít. Začíná přednáška o úžasném vynálezu, který boří všechny konvence a zábrany. O stroji času. Posлуhači koukají na profesora jak telata na nová vrata, nevědí, co na technické detaily říct. Navíc po chvíli přijde skvělá nabídka – vyzkoušet si stroj na vlastní kůži!

Stroj času funguje pouze ve směru do minulosti a jen po určitý časový úsek. Dobrodružné povahy jistě ocení, že předem není vůbec jisté, do které ze čtyř hlavních historických etap (pravěk, starověk, středověk a novověk) je stroj zaveze. Když k tomu přidáme elegantní černočerně kostkovaný design a úžasnou

cenu 50 zlatých za pronájem, nezbyvá nic lepšího, než se vydat na cestu časem.

Jenže se setkáváme s aktuálním trendem – posluchači nemají dost peněz a nezbyvá jim, než si peníze vydělat během cestování časem. Příležitostí k výdělku je víc než dost v každé době.

V pravěku se nájemci časostroje naučili ovládat oheň, poznávat, které rostliny jsou jedlé, jak ulovit mamuta, uplést tu nejlepší rohož do obydlí, poznávat čas bez hodinek, sbírat brambory co nejrychleji, drtit ořechy, poznávat rytmy, sbírat jídlo ze stromů, překonat nástrahy pralesa i šetřit vodou.

Ve starověku poznali, jak se tehdy šířovalo, jak se stavělo, jaké se používalo písmo, zahráli si pravé starověké divadlo, lámali si hlavu s logickými rébusy, porozuměli síle hvězd, zarybařili si, pochopili základy starověké matematiky a medicíny a vyzkoušeli svůj postřeh.

Ve středověku stříleli z luku, získali základy mořeplavectví, prolétali hlavolamy, malovali středověké portréty, dostali se do bitvy, popili medovinu, zahráli si pravé

středověké kroužky, procvičili různé části mozku, zjistili, jak je těžké být grilovaným prasetem a jak je těžké zavázat si tkaničky kleštěmi.

V novověku poznali sílu střelného prachu, potkali pana Kolumba, pronikli do binární soustavy počítačů, signalizovali na dálku, seznámili se s panem Setonem, cestovali po celé ČR, zjistili, jak je v současné době nepostradatelná žárovka a ozubené kolo, pocítili sílu peněz, zastříleli si lakroskou a zazpívali si v renomovaném rádiu PošPo.

Asi po čtyřech hodinách nepřetržitého cestování časem asi padesáti nadšenců se stane věc, se kterou profesor Luxol nepočítal – opotřebení. Stroj se rozsypal. Asi dvě hodiny profesor spolu s docentkou Krůtovou přemýšleli, jak dát stroj dohromady. Ale jelikož vývoj stroje nebyl otázkou hodin, nepodařilo se jim to. Řekli si – víc hlav víc ví, a přestože neměli valné mínění o znalostech poluchačů, požádali všechny, aby se o složení stroje pokusili. Všem zrušili dluh padesáti zlatých a naopak vypsalí odměnu šest zlatých každému z toho týmu, kterému se podaří najít všech 28 důležitých součástek

Výsledky

V kategorii A1 (věk do 8 let)			V kategorii A2 (9–10 let)		
	Jméno	Kmen		Jméno	Kmen
1.	Jonáš	Strážci údolí	1.	Tomáš Jílek	Strážci údolí
2.	Anička	Strážci údolí	2.	Natty	Ťapáč
3.	Hvězdice	Bobrů	3.	Muška	Bobrů
4.	Jirka	Ťapáč	4.	Bára	Ťapáč
5.	Míša V.	Jestřábi	5.	Piškot	Ťapáč

V kategorii B (11–12 let)			V kategorii C+D (13–15 let)		
	Jméno	Kmen		Jméno	Kmen
1.	Andy	Ťapáč	1.	Bedla	Bobrů
2.	Zip	Strážci údolí	2.	Honza	Strážci údolí
3.	Tany	Wallowa	3.	Todi	Ťapáč
4.	Hanka	Strážci údolí	4.	Tringa	Wallowa
5.	Terka	Strážci údolí	5.	Jinx	Wallowa

ztracených v časoprostoru a poskládat je do strukturované sítě 4 × 7 polí tak, aby na sebe jednotlivé části pasovaly.

Při hledání částí zavazely časové smyčky P, které způsobily i četné ztráty na životech...

Když už to vypadalo, že žádný tým nebude schopen stroj znovu poskládat, od poradní skály zazněly nadšené výkřiky: „Máme to! Máme to!“ A opravdu. Stroj času byl zpět.

Dál se pak k všeobecnému veselí hrály roztomilé taškařice pod vedením Stopařů z Wallowy.

Večer se všichni opět sešli v konferenční místnosti, aby se dozvěděli, jak to všechno dopadlo.

P. S. Prof. Luxol společně s doc. Krůtovou děkují za návštěvu úvodní přednášky, za testování stroje času i za jeho opravu a těší se na další společný počin.

*Jan Klement – Čiko
náčelník Malé lóže LLM*

Velké hry mají za sebou třetí ročník

I v roce 2010 se sešli odvážní bojovníci kmenů z celé země, aby v různých časech a na různých místech zkřížili zbraně a porovnali své síly a dovednosti. Už potřetí do bojů o Mahykanovu palici a titul Mistra her zasáhli malí i velcí s chutí poznat kulturu a zvyky jiných kmenů a krajin. Do bojů se zapojilo přes sto osob z deseti kmenů.

Ti všichni šli za světlem zítřků. Devět nejlepších z nich se stalo *posly světla*.

Cesta za světlem nebyla jednoduchá. Museli si poradit s nástrahami uprchlých exotických zvířat. Zkusíte lovit zprávu žirafě z krku, nebo přebalit hrocha a to ještě za extrémních podnebních podmínek! Vydali se zachránit marnotratnou dívku uvězněnou v hoře Xapatan. Zdolávali tak překážky, které jim přichystal Pán hory – krvelačnou obludu, nesmrtelné duchy, zemskou přitažlivost. Museli proběhnout naoko obyčejným lesem, kde bylo nezbytné rychle a bez váhání prokázat nejen základní tábornické dovednosti. Šli v kuse dnem i nocí pomocí podivně vypadajících zpráv a předmětů, které ukazovaly správnou cestu, krajem Jaroslava Haška a setkali se tak se dnem svých sil, maximem svých fyzic-

kých možností, prostorem svých představ a inteligence a hlavně s psíkem čiwawou. A na závěr zkoušky z nejtěžších – podmanit si stroj času a vydělat si na živobytí ve všech fázích světové historie.

Představme si tedy ty nejlepší:

Nejvíce šekenů (29) získali **Zlobra a Oslík z kmene Bobrů** a jsou tak novými Mistry Velkých her. Nechť je jim pronášena věčná sláva! Waště!

Dále (v pořadí) následovali: Tom Jílek ze Strážců údolí, Bedla z kmene Bobrů, Rosnička z kmene Bobrů, Kapr z kmene Bobrů, Zip ze Strážců údolí, Hanka ze Strážců údolí a Tringa z Wallowy.

I kmeny měly oč bojovat. Kmen s nevyšším počtem šekenů má tu

čest mít celý rok v držení původní Mahykanovu bojovou palici.

Jediný kmen, který se zúčastnil všech akcí, byl kmen **Bobrů**, který i díky tomu měl možnost získat nejvíce šekenu a této možnosti bra-

vurně využil a zvítězil a obhájil pozici nejlepšího kmene Velkých her. Waště!

Jan Klement – Čiko
náčelník Malé lóže LLM

Co bude dál?

Letos nastane chaozzz. Mezi kmeny totiž přijde duch Skvrnitého kojota – jak se to stalo, se již brzy dozvíte...

Odkaz Černého vlka

V roce 2010 uplynulo 150 let od narození E. T. Setona – Černého vlka, spisovatele, malíře, přírodovědce a zakladatele výchovného hnutí woodcraft – lesní moudrost. U příležitosti tohoto výročí uspořádala Liga lesní moudrosti dne 17. listopadu 2010 konferenci, na které se mohli obdivovatelé Setonova díla seznámit prostřednictvím referátů se zajímavými pohledy na známá či neznámá fakta z jeho života a díla. Toto setkání nabídlo příležitost pro zhodnocení významu myšlenek woodcraftu v minulosti a nyní, ale i možnosti do budoucna, a nabídlo prostor pro osobní vyznání a sdělení poznatků

lidí, kteří žijí woodcraftem větší část svého života.

Na konferenci bylo možno vidět též fotografie z činnosti LLM představující současné woodcrafterské dění, zajímavé historické artefakty dokreslující úzký vztah woodcraftu a trampingu, krásné indiánské a woodcrafterské výrobky. O nepřehlédnutelném vztahu woodcraftu a skautingu ve společných počátcích obou hnutí v Československu i v USA i o více či méně společném vývoji v době komunismu promluvil Slavomil Janov – Nashville, člen náčelnictva kmene dospělých Junáka. Hanka Kaprálková, místonáčelní kmene dospělých Junáka,

pak překvapenému Biminijimu předala bronzovou medaili Syrinx za přínos pro skautské hnutí díky výborně zpracovanému dílu Seton v Praze a dalším článkům z historie skautingu. Biminiji se rozpačitě bránil, že se tomu aktivně věnoval před dvaceti lety a že si to snad ani nezaslouží... Vtipnou tečkou byla Nashvillova píseň o Černém vlku, woodcraftu a skautingu.

Z oslavy svých 150. narozenin by měl Černý vlk jistě radost minimálně stejnou jako hlavní organizátor Logan.

Velký dík patří všem přednášejícím i autorům vystavených exponátů, Tonyemu ze sdružení Avalon za sestavení a zajištění sborníků a YMCA za laskavé poskytnutí sálu.

Kamila Lunerová
náčelnice LLM

Ke konferenci byl vydán sborník, který obsahuje představené referáty. Sborník vydalo Sdružení Avalon pro potřebu Ligy lesní moudrosti a jeho „ligová“ cena je 30 Kč (k vyzvednutí v pražské kanceláři LLM a na ligových akcích).

Ve volném prodeji sborník stojí 40 Kč a je k dostání v Brně v Kudrnově obchůdku v podchodu Hlavního nádraží a v Plzni v prodejně Ligmansport, Slovanská třída 31.

Sborník Odkaz Černého vlka lze zároveň objednat na e-mailu: tony.avalon@seznam.cz. K „ligové“ ceně 30 Kč se připočítává poštovné 14 Kč.

Foto: Tomáš Koubek – Oteya

Náčelnické zkoušky – po dlouhé době a v novém kabátě

Jaké byly nové náčelnické zkoušky? Přečtěte si, jak je viděli někteří účastníci...

Okolo dvaceti zájemců se sešlo začátkem října 2010 v Praze v klubovně Kruhu na úvodním víkendovém semináři k náčelnickým zkouškám. Ty jsou organizovány LLM v rámci národního projektu Klíče pro život, který realizuje Národní institut dětí a mládeže ve spolupráci s MŠMT.

Po smrti přednášek a krátkého praktického úvodu do zdravotní péče jsme byli proškoleni v používání e-learningu. Ten se stal hlavním informačním zdrojem a virtuálním místem setkávání účastníků i lektorů po celý následující měsíc. Zde jsme také plnili zadané úkoly a testy.

Ve dnech 5.–7. listopadu 2010 jsme se potkali podruhé, tentokrát na ligové chatě Fram ve Filipově Huti na Šumavě. Bloky a tužky na poznámky zůstaly v batohu – jednalo se o ryze praktickou část zkoušek. Tři týmy putovaly mezi stanovišti v okolí Kepského potoka a musely si poradit s pěti úkoly přímo v terénu.

Silným zážitkem byla fingovaná autonehoda s třemi těžce raněnými lidmi pod převrácenou škodovkou. Amputovaná horní končetina, probodnutá břišní dutina, otevřená zlomenina nohy a hromada menších poranění a šokových stavů způsobily řádné zapocení všech členů záchranného týmu a to jsme ještě netušili, že námi vzorně zavolaná sanitka zapadne v šumavských hvozdech a my budeme muset převést transport raněných!

Navíc obědvat toho dne mohli jen ti, co zvládli v časovém limitu

Foto: Hana Novotná – Soraya

sestřelit šípem vybrané potraviny, vylézt si pro ně na laně do výše pěti metrů, čistým způsobem rozdělát oheň a jídlo si připravit. To vše za 1 hodinu a 15 minut. Někteří s prázdnými žaludky zdolali i zbývající stanoviště: týmové aktivity, výtvarné landartové dílo a pořízení videoreportáže, která seznámí diváky s naší organizací.

Navečer jsme se všichni sešli na tábořišti Mawadanů, kde pro nás byla připravena potní chýše a zamýšlení o obřadech.

Vrcholem večera byla opulentní hostina na Framu – polévka, pečená kuřátka, řízečky, několik druhů salátů, zelenina, štrůdlý, dezert...

Příjemně naplnění i naladěni jsme shlédli videozáznamy jednotlivých týmů pořízené během dne a vyhodnotili úspěšnost našich záchranných akcí.

V neděli jsme diskutovali o našich domácích úkolech odeslaných e-learningem lektorům a na

slavnostním sněmu jsme obdrželi toužebně očekávané dekrety.

Náš velký obdiv mají všichni organizátoři a lektori, kteří do přípravy vložili maximální úsilí, a na průběhu celých náčelnických zkoušek to bylo znát.

*Ája Lehká
a Tomáš Lumel – Toby
Okwaho*

Co mi daly náčelnické zkoušky?

Když jsem se v květnu hlásil na náčelnické zkoušky, nevěděl jsem, co mám očekávat. Ač jsem v Lize již 18 let, hodně mě překvapilo, kolik kmenů a lidí neznám. Celé školení bylo perfektně připravené a hodně se mi líbila právě provázanost s ostatními účastníky kurzu. Všichni jsme měli možnost se vyjádřit k vedení a zvyklostem v jednotlivých kmelech a to bylo hodně povzbuzující do další činnosti v našem kmeni. Náčelnické zkoušky mi také otevřely oči,

co se týče kompetencí a hlavně povinností a odpovědnosti, kterou má náčelník. O to více si nyní svého náčelníka vážím. Kladně také hodnotím volnou formu předání zkušeností, co se týče obřadů v kmenech, a nezapomenutelný byl *praktický* nácvik zdravotvdy. Tento kurz bych osobně doporučil nejen aspirantům na náčelníky kmenů, ale také všem členům Ligy, kteří chtějí poznat a zhodnotit nové zvyky a vedení v jiných kmenech – tyto zkušenosti Vás i celý kmen posunou opravdu dopředu

Václav Svoboda – Coral
Strážci údolí

Foto: Hana Novotná – Soraya

Ohnivecké setkání

Je ráno, slunce se pomalu šplhá oblohou výš, ale já jej nevidím, pouze cítím na tváři jeho šimrání. Mám oči zavázané šátkem. Brr, tráva studí, kapičky rosy ulpívají na bosém chodidle ... už jsem málem zapomněla, jak zebe tráva po ránu. Držím se za ruku svého průvodce, přesto jsem trochu nejistá, každý krok je pohazení Matky Země, ale ta není jenom hebká a chladivá. Kameny píchají, písek je mokrá, jehličí hřeje. Díky nevidoucím očím se ostatní smysly prohloubily. Je třeba jít s pokorou, opatrně našlapovat a věřit svému

průvodci ... na konci cesty praská oheň, mohu si ohřát nohy, ruce a ponořit se na chvíli do sebe...

Letošní setkání má téma vztah k Matce Zemi a prostupuje ho pohádka o Klíčovém stromu. Pohádka ožívá, nebo snad my jsme se dostali do pohádky? Je to vůbec pohádka? Hned jak jsme vystoupili z vlaku, každý z nás se stal *princem*, který hledá Klíčový strom, aby našel vlastní Klíč, kterým by mohl otevřít své srdce Matce Zemi, naučit se řeči zvířat, rostlin a kamenů. I my, stejně jako v pohádce, jsme po dlouhé cestě zahlédli mihotavé světélko

a u něj dva mužíčky – Strážce Klíčového stromu. Byli velmi legrační a měli rádi houby. Nicméně museli být moudří, protože nás navedli na správnou cestu, kterou už ale musel jít každý sám. Pěšina ke Klíčovému stromu se klikatila černým lesem, ale světýlka ukazovala směr. Najednou jsem v dálce spatřila Klíčový strom! Tajil se mi dech, byl obrypný Klíči. Každý tu měl ten svůj.

Večer jsme se všichni sešli ve srubu a zahráli si seznamovací hru. Následoval víkend nabitý intenzivním programem, který obsahoval přednášky například o vztahu člověka k přírodě, vonných dýmech používaných k obřadům a o ekologii, ale také diskuze nad oblíbeným silným místem nebo problémy v kmeni. Účastníci si mohli vyzkoušet vymyšlení a následné uskutečnění obřadu, zpracování chorošů a své diplomatické schopnosti ve hře *Prales*. Na konci víkendu bylo místo na krátkou reflexi. Každý si také vzal svůj kouzelný klíč, rozloučili jsme se a vydali se na vlak domů.

Dominika Kukačková

Foto: Tomáš Kouřek – Ořeja

Woodcraft v rozhlase

V roce, kdy Liga slavila 20 let od svého znovuoobnovení a zároveň 150 let od narození Ernesta Thompso- na Setona, byly natočeny tři různé rozhlasové pořady, v nichž proběhl rozhovor se členy naší organiza- ce. Máte-li chuť, můžete si je vyhle- dat v prostředí internetu.

Český rozhlas 2 Praha – Káva o čtvrté (rozhovor Vladimíra Kro- ce s Loganem, Divousem a Wičan- hpi) na adrese <http://bit.ly/gBsC4X>.

Český rozhlas Radiožurnál – Zá- pisník zahraničních zpravoda- jů (Komentář Ablákely k příspěv- ku *Generál Custer měl vítězství na dosah ruky* Víta Pohanky) na adrese

<http://bit.ly/edkuDF>. Pro nalezení příspěvku je třeba podívat se na ko- nec zobrazeného textu

Rádio Folk – rozhovor Jana Ho- keše – Hošnáka s Loganem. Máte-li zájem poslechnout si tento zajíma- vý rozhovor, kontaktujte, prosím, redakci našeho časopisu na adrese casopis@woodcraft.cz.

Novoroční kruh pro ženy a dívky

Kde jinde by se mohl konat Novo- roční kruh než v klubovně pražské- ho kmene Kruh? Právě tady se se- šla bezvadná parta dívek a žen z celé Ligy lesní moudrosti. Hned v úvodu akce nás navštívil první muž – Wil- ly, nepřišel sám, ale jako doprovod významné osobnosti indiánky Sa- cagawey, o níž nám pak celý večer povídal, a dokonce i film pustil.

I sobota byla ve znamení ná- vštěv a zajímavých hostů. Abychom se všichni rychle poznali, vyrobi- li jsme během dopoledne apartní jmenovky, které nás zdobily celý ví- kend. Dalším mužem, který zavítal do ženského kruhu, byl lektor bub- nování Denis Lamas. Po krátkém úvodu jsme se nechali unášet ryt- mem, zvuky různých nástrojů a si- lou pozitivní energie, která bezspo- ru proudila všude kolem.

V příjemné atmosféře probíha- la i následná beseda, při které jsme se ve společnosti kouzelných dam – Míly od Sejce a Hanky od Ma- hykana – dozvěděly o tom, jak se trempovalo a tábořilo po indiánsku v době, kdy řada z nás jezdila do pří- rody maximálně v kočárku.

Po výborném guláši jsme se vyda- ly do kostela. Nečekala nás tu společ- ná modlitba, ale zážitky, které jsme si z kostela odnášely, byly neméně silné. Pod vedením Olowanteči, Irí

a Wičanhpi jsme se pustily do zpě- vu, akustika byla samozřejmě vý- borná, takže jsme si prozpěvovaly i celou cestu zpět do klubovny.

Tam už na nás čekala Čí-ří se spoustou korálků, drátků, vlasců, ... z nichž vzápětí vznikala pod jejím vedením a pod našima rukama do- slova umělecká díla, ať už to byly ná- ušnice, náramky nebo náhrdelníky.

Ve vyrábění jsme pokračova- ly i po výborné večeři. Waštewin nám poradila, jak si správně na- stříhnout a ušít mokasíny. Následně se klubovna i Waštewin proměnily. Klubovna se proměnila v čajovnu a Waštewin se proměnila ve skvělou čajovou vilu, jež nás k ochutnání ná- pojů pozvala čínskou skladbou za- hranou na kytaru. Po zbytek večer- a (tedy až do rána) se pokračovalo

v pití čaje, muzicírování, vyrábění a povídání.

V neděli jsme přivítaly další dvě milé návštěvy. Sylva nám ukázala, co všechno lze vyrobit z kukuřičné- ho šustí a lýka (jakmile sleze sníž, jdu na šustí). Paní Gregorová nás zaskvětila do tajů paličkování a uká- zala řadu překrásných výrobků.

To nejlepší na závěr. Medicino- vé kolo a Anpao, to je záruka silné- ho prožitku, na který budu dlouho vzpomínat.

Celou akci jsme zakončily jak ji- nak než v kruhu, a to kolem stolů v restauraci, nasýtily jsme tedy ne- jen duši, ale i tělo.

Chtěla bych poděkovat všem, kdo se podíleli na organizaci, i všem, se kterými jsme se v kruhu potkali.

Kateřina Chvátalová – Ileyawin

Foto: Irena Zoloudková – Irí

Cestování po českých vesnicích v Banátu

Po svém znovuobjevení českými turisty začátkem devadesátých let 20. století se stala malebná oblast u břehů řeky Dunaje na jihu Rumunska místem, kam mířily kroky mnohých dobrodruhů. V průvodcích se psalo o původním, civilizací nezkaženém způsobu života a o lidech, pro něž rčení *Host do domu – Bůh do domu* není jen fráží.

Ale časy se mění. Asi nelze vyčítat místním obyvatelům, že brzy přišli na to, že si díky rostoucímu počtu návštěvníků lze přivydělat pár ronů. Časem se i díky pomoci *Člověka v tísní* rozjelo v Banátu několik projektů, které měly podpořit místní českou komunitu a zabránit ma-

sivnímu odlivu zejména mladých lidí do Čech. Tak se v Banátu objevila široká nabídka ubytování se stylovou polopenzí či agroturistikou.

I cestování je snazší. Autobusy s velkým nápisem EXPRES HRŮZA nakládají cestovatele na Hlavním nádraží v Praze a vykládají je

na návsi ve Svaté Heleně. A tak čím dál tím víc turistů přijíždí do Banátu s Hrůzou.

Turistická červená vás v pěti dnech provede po pěti českých vesničkách:

Svatá Helena je asi nejznámější vesnice. Pyšní se dvěma kostely,

blízkou vyhlídkou na Dunaj a ne-daleké Srbsko, fotbalovým hřištěm, které se stává místem nočního odpočinku pro výletníky, kteří přicházejí společensky unaveni z nedaleké hospůdky *U Pepsiho*.

Gerník je vesnice rozkládající se na dvou návrších. Jako jediná z českých vesnic má svůj vlastní obecní úřad. I zde je hlavní orientační bod kostel, kde se každou neděli slouží mše a před nímž lze v tento čas spatřit babičky oblečené do starých krojů ušitých z látek, které zaujmou nejdono woodcraftera. Nad návsí se nachází Filipova díra, jeskyně, z níž vytéká malý potůček. Pokud byste pokračovali z Gerníku dále po červené, dorazili byste do údolí, kterým protéká velký potok plný raků, kde se na travnatých loukách pasou krávy a ovce a kam lidé po generace jezdili mlít mouku do vodních mlýnků, takzvaných vodenic. Toto místo se nazývá *U Petra* a je ideálním místem na táboření. Bohužel, daní za to je množství odpadků, neuklizené ohniště a rozházené dříví, které zde každoročně zůstává po neukázných tábornících. Pro svoji krásnou

atmosféru byla louka *U Petra* i místem, kde poslední tři roky stála týpí a podsady a kde trávil místní děti čtrnáct dní na letním táboře.

Po pohodovém jednodenním pochodu se nám otvírá pohled na údajně nejmalebnější vesničku, totiž Rovensko. To je nazváno podle původní domoviny prvních osadníků – osady pod hradem Trosky. Rovensko leží v největší nadmořské výšce a poskytuje tak výhled na okolní banátskou vrchovinu. Zde také žije nejméně „duší“.

Další vesnicí, kterou prochází červená turistická značka, je Bígr. Tato vesnice má tvar kříže. Poblíž jehož středu byl vystavěn kostel Svaté Trojice. V Bígru již nepotkáte tolik cizinců jako v předchozích vesnicích, žije se zde poklidným, avšak o to těžším životem.

A konečně poslední vesnicí, kam lze dojít po dalším dnu chůze, je Eibenthál, aneb Tisové údolí. Vesnice se rozprostírá mezi dvěma kopci a v jejím okolí je řada již zaniklých stol. Práce v dolech byla až donedávna hlavní pracovní příležitost pro místní muže. Zavření dolů před

několika lety jen napomohlo odchodu mnohých za prací do Čech. Ve vesnici žije a pracuje řezbář Václav Čipera, jehož výrobky lze koupit přímo u něj (plní cestou naproti kostelu ke stavení na kopečku).

Banát je stále krásný. Je zde možná více turistů, více PET flašek a méně místních obyvatel. Mnozí podotknou, že je to víc komerční a není to TO, co to bývalo kdysi. Já bych jen dodala, že to samozřejmě není TO, co to bývalo kdysi, je to NĚCO JINÉHO. V něčem horší, v něčem lepší...

P.S. Pokud plánujete návštěvu Banátu začátkem července, zastavte se *U Petra*, budeme zde chvíli tábořit a rádi vás uvidíme.

Tereza Chmelová – Magazuwin

1E1	Vícedenní putování
1E3	Nachozené kilometry
1E9	Táboření v cizích zemích
1R1	Noci v přírodě
2V8	Návštěva etnika
3C2	Diapozitivy
M	Cestovatel

Orlické hory

Chci vám nabídnout procházku po Orlických horách. Tedy přesněji pouze jejich předhůří – dostat se skutečně do tamních hor je dopravně poněkud komplikovanější, dražší a i časově náročnější.

Proto trasa, kterou vám nyní přináším, začíná v Mladkově; nejbližší vlakové zastávce, odkud se dá pěšmo dojít k jednomu z našich cílů – Zemské bráně. Protože se nacházíme u hranic s Polskem, celá trasa je lemována malými bunkříky, ŘOPíky, zbytky pohraničního opevnění z dob druhé světové války. A nejen malými. Linie českopolského pohraničí byla tvořena tzv. lehkým a těžkým opevněním a právě hned za Mladkovem – vydáme-li se po červené značce na sever – nalezneme jeden z největších opuštěných bunkrů, který na této cestě můžeme potkat.

Pokud se rozhodneme ignorovat zákazy vstupu a životu nebezpečné nápisy, naskytne se nám příležitost prohlédnout si dvoupatrový bunkr plný různých zákoutí, temných uliček a střílen. Bez baterky se sem raději vůbec nepouštíme, schody pochopitelně nejsou opatřeny žádným zábradlím a začínají dost nečekaně, tudíž není nejmenší problém nečekaně zahučet do podzemní části pevnosti.

Po řádném prozkoumání se můžeme vrátit zpět na červenou značku a pokračovat dále na sever k již zmíněné Zemské bráně. Cestou ještě potkáme pár zajímavých míst – nejprve je to doslova česko-polská

Jeden z opravených ŘOPíků.

hranice, kde se české turistické značení mění na polské a místo je také označeno hraničními patníky. Rozcestník nese jméno vesnice Petrovičky, ačkoli pokud se na tuto cestu vydáme, budeme je mít už pár kilometrů za sebou. Pohled do Polska z vrcholu tamního kopce stojí za zdržení a řádný odpočinek – přece jen jsme v horách a trasa není zrovna po rovince. Při odpočinku si třeba můžeme přečíst místní ceduli věnovanou ptačí oblasti Králický Sněžník. Přestože se může zdát, že ten je od nás na hony vzdálený, jeho území

označené jako ptačí oblast zasahuje až sem.

Další zajímavé místo, které na nás ještě na červené značce čeká, je přímo ve vesničce České Petrovice. Nachází se zde totiž sportareál, nabízející nepřehledné množství zábavných aktivit, ať už v létě či v zimě. Je pravdou, že ty nejsou určeny úplně každému – ne všichni totiž mají žaludek koulet se v plastové bublině z kopce. Nicméně půjčit si zde kola či koloběžky nebo se sklouznout ze sjezdovky na gumovém kruhu není nic děsivého, ba ani drahého. Pokud

však odoláme lákavému kouzlu místního areálu a opět se vydáme po červené značce, už nás na cestě k již několikrát zmíněné Zemské bráně nic nepřekvapí.

Snad jedině malý kostelík ve vesničce Čihák a chata KČT tamtéž. Nicméně kostelík je opravdu malý a chata v rekonstrukci, tudíž pokud nyní, když článek čtete, není alespoň rok 2015, tak nemá smysl se u chaty pozastavovat...

Přestože trasa z Mladkova až k Zemské bráně vede prakticky pořád po silnici, cesta je příjemná a aut zde našťástí jezdí pomalu, takže si cestu Orlickými kopci můžeme náležitě užívat. A když nám náhodou okolní krajina nenabídne fascinující rozhled do okolí, můžeme se kochat alespoň malebnými a překvapivě dobře udržovanými chaloupkami v tamních vesničkách.

Již pár desítek metrů za vesnicí Čihák začíná CHKO Orlické hory, což se projeví především na okolní přírodě, která ještě zkrásní. Cesta nás zavede do lesa a pak právě k Zemské bráně, kde se řeka Divoká Orlice vlévá na české území a vytváří zde úžasné údolí lemované rozpukanými skalami. Dojem *brány do Čech* ještě umocňuje majestátný most, po kterém zde lze řeku Orlici překonat. Původní most zde stával již na úplném počátku 20. století, ale v rámci rekonstrukce silnice (financované dokonce evropskou unií) byl rozebrán a přestavěn do své současné podoby.

Za prozkoumání jistě stojí nejen most samotný, ale i jeho okolí – vítr a déšť zde za těch mnoho let natropily spousty zajímavých skalních útvarů, jejichž prolezení nám zabeře možná i pár desítek minut.

U Zemské brány se musíme rozhodnout, vydáme-li se po modré značce a naučné stezce, nebo

půjdeme-li dále po červené, tzv. Jiráskově cestě. Červená trasa je celá protkána pohraničním opevněním a vede mimo jiné přes zrekonstruovanou dělostřeleckou tvrz nesoucí jméno Hanička. Tento rozsáhlý objekt slouží od r. 1995 jako muzeum a nabízí veřejnosti prohlídku několika srubů a rozlehlého podzemí.

Pokud se vydáme po modré značce, absolvujeme tak naučnou stezku věnovanou nejen místnímu opevnění a historii, ale také fauně a flóře, která je v orlickohorských končinách opravdu bohatá na roztočivné či vzácné exempláře.

Jednou ze zajímavých zastávek naučné stezky je asi půl kilometru od Zemské brány vzdálená Pašerácká lávka – jak už nám její název napovídá, opravdu v historii sloužila k pašování nedostatečného zboží přes tehdy německo-rakousko-uherské hranice. Dalším bodem naučné stezky je pěchotní srub postavený přímo na břehu řeky Orlice. Jeho zajímavostí je, že ačkoli byl součástí těžkého opevnění, byl kvůli blízkosti vody postaven pouze jednopatrový a jeho interiér je proto řešen velice netypickým způsobem. Pár desítek metrů za ním, stále po modré značce, narazíme na další tři pevnůstky; sice pouze malé ŘOPíky, ale ty i tak stojí za nahlédnutí. Přestože na druhém břehu řeky lze ještě spatřit další bunkříky, jsou tyto tři

malé sruby poslední, které můžeme osobně navštívit.

Naše další cesta pokračuje ven z CHKO nadále podél řeky až do Klášterce nad Orlicí. Zde se můžeme rozhodnout – ten, kdo má již utápané nožičky, může sednout do autobusu a vydat se na cestu domů, ten, komu to nestačilo, může ještě po modré pokračovat do vesničky jménem Nekoř, tam je krásný kostel. Kdo se chce osvěžit po dlouhé cestě, může využít místní vodní nádrže Pastviny a smočit se v Divoké Orlici a třeba si ji i připsat do evidence činu. A velkým nadšencům ještě můžu nabídnout cestu do Letohradu. Kromě samotné historické části města se tam nachází barokní zámek a Muzeum lidových řemesel, které také rozhodně stojí za vidění.

Orlické hory jsou překrásnou částí Čech a na této procházce pouze nahlížíme do jednoho z jejích malých koutů – nicméně vězte, že poté budete chtít nahlížet stále dál a dál. Každopádně tady naše cesta končí a mně nezbyvá než vám popřát *bon voyage* a někde v Orlických končinách nashledanou.

Hana Arazimová – Blesk
Foto: Tomáš Koubek – Okeya

1E1	Vícedenní putování
1E3	Nachozené kilometry
1R1	Noci v přírodě
3C2	Diapozitivy
M	Cestovatel

Svítání v podhůří Orlických hor.

Úvahy nad devíti hlavními zásadami woodcraftu

1. Woodcraft je rekreace.

Člověk, který prošel od dětství naší výchovou lesní moudrosti, má v ideálním případě hluboký citový vztah k přírodě. Projevuje se tím, že netráhá z marnivosti květiny a nezabíjí živočichy – své sestry a bratry na planetě Zemi.

Dokáže obdivovat i jednoduchou krásu v přírodě a patří k té polovině lidstva, která ví, že příroda není ani

nevyčerpatelným zdrojem surovin, ani smetištěm, a už vůbec ne tím, co by mohlo do padesáti let zmizet pod náporom civilizace, aniž by to na lidech nezanechalo následky.

Takový člověk potřebuje volnou přírodu pro svou duševní pohodu a strádá, pokud se delší dobu nedostane z města do lesů, rozkvetlých luk či skal.

Tento člověk dokáže žít alespoň podle nejjednodušších ekologických principů, jakými jsou třídění odpadu, šetření vodou a energií, dobrovolná skromnost a angažovanost ve všem, co směřuje k trvale udržitelnému rozvoji civilizace. Nemluvě o toleranci, umírněnosti, slušnosti a dalších zásadách v duchu dvanácti zákonů lesní moudrosti.

Takový člověk přírodu také zná. Umí pojmenovat alespoň nejběžnější druhy stromů, bylin a ptáků.

Jak to souvisí s rekreací? Samozřejmě, že souvisí, neboť ve woodcraftu chápeme slovo rekreace především v jeho původním významu latinského *recreo*, čili znovuvytvářím.

Woodcraft si totiž klade za cíl oživit v člověku jeho vztah k přírodě z dob, kdy ještě zdaleka nebyl takovým suverénem.

Suverénní chování většiny lidí a ignorování přírody, které se posunuje do stále nižších věkových kategorií, je důsledkem toho, že industriální civilizace vytváří umělé městské prostředí, ve kterém se moderní člověk cítí naprosto bezpečný. Přírodu začíná chápat jako svět sám pro sebe, který existuje za hranicí města a je tam vlastně vykázan, protože ve městě již pro něj není místo. Volná příroda je svět, se kterým se městský člověk setkává jen občas – stále častěji proto, že si tam chodí jen pro adrenalinové zážitky. Odtud je již jen krůček k bezmyšlenkovité lhostejnosti, která se projevuje nejen rozkopaným mraveništěm, trápením zvířat či zaneřádanými lesy kolem silnic. Lze ji vycítit i v naprosté neznalosti nejběžnějších květin, stromů a živočichů a ještě silněji v blazeované lhostejnosti k mizení rostlinných a živočišných druhů, kterým již nenecháváme prostor k životu.

Člověk, který prošel naší výchovou lesní moudrosti, si v ideálním případě uvědomuje, že ignorování přírody a přesvědčení, že nás spásí jen technický pokrok, vede do katastrofy. V takovém případě naše výchova uspěla, neboť jsme v člověku zrekreovali, čili znovuvytvořili vztah k přírodě a ke světu lidí, který se vyznačuje respektem a pokorou.

Naše krajina dosud nese stopy práce lidí, kteří žili v uplynulých stáletích. Ti s ní žili v denodenním těsném kontaktu, a proto jí rozuměli, vážili si jí a respektovali ji. To se týkalo především přírodních národů. Woodcraft hledá cestu zpět k takové lidské moudrosti a hledí ji znovuvytvářet – rekreovat.

Woodcraft je, samozřejmě, také rekreací ve smyslu moderního významu toho slova. Dává příležitost k relaxaci, osvěžení, odpočinku a nabrání sil pro další práci. A to již souvisí s tábořením – druhou zásadou lesní moudrosti. O tom zase příště.

Martin Kupka – Logan

Hnutí lesní moudrosti má sloužit v podstatě rekreaci – ozdravení a osvěžení

Ve slovníku cizích slov jsem našla, že rekreace (z anglického slova *recreation*) označuje čas nebo aktivitu, kterou lidé věnují aktivnímu nebo pasivnímu odpočinku, při

němž regenerují svoje tělo nebo mysl.

Nejspíš to znáte – v pátek dopoledne, ať už sedíte v práci nebo ve škole, netrpělivě koukáte na hodinky a říkáte si, kdy už to skončí. Padla! Hup šup na vlak a hurá pryč. Možná si řeknete, kde že je ta rekreace, když pak řešíme, kde vlastně budeme spát, nebo jakou dobrotu budeme vařit k večeři, místo toho, abychom se rozvalili v nějakém luxusním hotýlku s plnou penzí. Není to ale přesně ono? Často se mi stává, že přijedu z akce (ať už kmenové, nebo ligové) unavená, špinavá, ale celkově vlastně spokojená a odpočatá od toho každodenního shonu a soupeření, kdo víc, nebo kdo lépe. Vám také? To je dobře, cílem nemá být honba za rekordy, ale možnost odpočinout si a strávit spoustu příjemných chvil s přáteli.

Jitka Danišková – Woapewin

Foto: Tomáš Koubek – Okeya

408 Filozofie woodcraftu

O arapažských dětech a jejich výchově

Byl jsem požádán šéfredaktorkou tohoto časopisu, abych napsal něco o životě indiánských dětí. Rád vyhovuji, protože je to zajímavé téma a já mám k indiánům blízký vztah.

Nejdříve musím předeslat několik poznámek.

1. Kulty indických kmenů nelze generalizovat. Liší se nejen od jedné kulturní oblasti ke druhé (a kulturních oblastí v Severní Americe na sever od Mexika je kolem deseti), ale i v detailech od kmene ke kmenu.

2. Severoameričtí indiáni se už dnes hodně přizpůsobili americkému způsobu života (zejména ve Spojených státech), a mladé generace indiánů jsou ve svém chování hodně poamerikanizovaní. Proto by nebylo příliš zajímavé psát o současných indiánských dětech a mladých lidech. Co by asi českého čtenáře více zajímalo, je jejich tradiční kultura.

3. Vybral jsem si děti Arapahů, protože jsem mezi Arapahy dělal terénní výzkumy od roku 1949 a napsal jsem o nich už na šedesát článků a monografií. Arapahové mě dokonce poctili v roce 1985 tím, že mi jejich kmenová rada dala arapažské jméno, a je to jméno velmi důstojné – hinóno?éi nééčéé (*arapažský náčelník*).

4. Poslední úvodní poznámka: Arapahové patří ke kmenům kulturní oblasti Velkých plání (Great Plains) a pro mnoho Evropanů tato

oblast mylně reprezentuje všechny severoamerické indiány. Protože indiáni této kulturní oblasti záviseli na koních, Evropané předpokládali, že užívali koně už od dávných dob a na koních se téměř narodili. A proto mnohé čtenáře asi překvapí, že se moderní koně dostali do Ameriky až prostřednictvím Cortése v roce 1519 a že je Arapahové začali užívat až v první polovině

osmnáctého století. Nejdříve koně jedli, aby zpestřili svůj jídelníček plný hovězího masa z bizonů, ale brzy si uvědomili, že koně jim jako kočovným lidem prokáží mnohem cennější služby než psi, které dosud využívali, a začali na koních jezdit a užívat je k tahání tyčí a bizoních kůží svých týpí z tábora do tábora. Ale teď už něco o tradičním životě arapažských dětí.

Arapažské rodiny byly kdysi velmi početné, někdy až s deseti nebo i více dětmi. Dětská úmrtnost však byla poměrně vysoká, takže se v průměru z deseti dětí dožilo dospělosti jen kolem čtyř nebo pěti. Potraty ani infanticida se nepraktikovaly. Dítěti nemanželského původu se říkalo *milenecké dítě*. Když byli oba rodiče dítěte svobodní, byl na ně zpravidla činěn nátlak, aby se vzali. Jestliže byla matka nemanželského dítěte vdaná, její muž se s ní buď rozvedl a poslal ji k jejímu milenci, anebo milenci poslal jeho dítě, aby se o ně postaral. Když ženino těhotenství naznačovalo, že bude mít dvojčata, byla obava, aby při porodu neumřela. Dvojčata sice nebyla rodiči vítána s velkou radostí, ale bylo o ně dobře postaráno. Aby se narození dvojčat předešlo, muži i ženy se od mládí vyhýbali jedení křehkého masa z obou stran bizoní páteře (*tenderloin*).

Arapažská žena rodila v rodném týpí vkleče a svírala oběma rukama hůl vodorovně nad ní

upevněnou. Pokud byla ženina tlupa na pochodu do nového tábora, žena rodila pod širým nebem. U porodu byli zpravidla přítomni její rodiče, a její matka a dvě nebo tři starší ženy jí asistovaly. Medicinman připravil odvar z listů a kořenů určitých rostlin, a ten rodička pila. Aby byl porod urychlen, jedna z žen, které při porodu pomáhaly, lechtala rodičí ženě v krku špičkou ptačího pera, aby ji nutila ke zvracení. Totéž se dělo hned po porodu, aby se rodička zbavila rychle placenty (plodového koláče). Jedna z přítomných žen přeřízla pupeční šňůru a její konec u novorozence byl pevně převázán bizoní šlachou. Tento konec pak byl pomazán buď bizoním tukem nebo posypán rozemletým usušeným koňským nebo bizoním trusem. Jedna informátorka tvrdila, že když se užilo prášku z trusu, pupeční šňůra odpadla už za tři dny, mnohem dříve než když se užilo tuku.

První dva až čtyři dny po porodu matka své dítě nekojila, protože se kolostrum považovalo za nezdravé.

Během těchto několika dnů vysával ženino mléko buď její muž nebo jedna z žen, které jí asistovaly při porodu. Matky kojily děti kdykoliv chtěly pít a odstavily je zpravidla až za čtyři roky; neodmítly ale dětem prs ani po několik dalších let. (Byly případy, kdy děti vedle běžné stravy pily mateřské mléko až do osmi let.) Pokud měla žena více mléka, než její dítě potřebovalo, o přebytek mléka se postaralo štěňátko.

V chůzi nosila žena dítě během prvního půlroku zabalené do pokrývky a uvázané koženým pasem přes její prsa a nadloktí. Když jela na koni, dítě v pokrývce bylo připevněno k sedlu. Jen když byla ženina tlupa na cestě do nového tábora, dítě zabalené do pokrývky a ležící v košíku z vrbových prutů bylo připevněno ke vleku (*travois*) taženému koňmi. Po šesti měsících začala matka nosit dítě na zádech.

První koupel dítěte se konala hned po jeho narození a spočívala v chrstnutí hrsti vody na jeho záda; byla to funkce babičky nebo jedné z žen, které při porodu asistovaly. Po této *lázni* bylo celé tělo dítěte potřeno *válečnickou barvou* – směsí červenohnědé hlíny s bizoním lojem. Žena, která tuto funkci zastávala, prosila přitom nadpřirozené bytosti, aby bylo dítě ušetřeno nemocí a aby se ve zdraví dožilo dospělého věku.

Dítě bylo vedeno k samostatnému vykonávání svých tělesných potřeb od doby, kdy začalo chodit. Matka je pak každý den brala s sebou k blízkému potoku nebo řece, aby se s ním vykoukala. I když v zimě hladina řeky zamrzla, žena led prorazila, udělala v něm dostatečně velkou díru a spolu s dítětem se rychle osvěžila.

V životě malého dítěte se oslavovalo několik událostí. Tak například

Arapažské rodiny

rodiče uspořádali hostinu pro příbuzné a známé, když jejich dítě začalo chodit, když vyslovalo první slova a když se objevil jeho první zoubek. Aby dítě mluvilo brzy a bylo moudré, rodiče mu občas uvařili maso a vajíčka vlhovce – zpěvného ptáka z čeledi vlhovcovitých.

Ještě jedna událost stojí za zmínku – propichování ušních lalůčků. Zpravidla to dělal starý muž, který v mladších letech prodělal několik válečných tažení. Poprvé byly lalůčky propichovány u malých dětí obou pohlaví. Druhé dírky byly propichovány až u lidí v dospělém věku. Dokud se nezačalo užívat k tomuto účelu šídlo, lalůček byl propichován urzoním ostnem. Tradiční náušnice byly zhotoveny z mušliček příšitých

ke koženým proužkům. Další mušličky se během doby přidávaly, takže náušnice některých mužů sahaly až k pasu.

Všichni mladí arapažští chlapci a arapažská děvčata dostali darem poníka, často krátce po narození. Z ostatních zvířecích kamarádů měli hoši i děvčata své psíky.

Děti dostaly svá první jména hned po narození nebo alespoň během jejich prvního roku. Osoby, které jména udělily, byly zvoleny rodiči dítěte, a dávání jména byla zpravidla ceremoniální příležitost. Jména dětí se později měnila: jako příležitost pro změnu jména sloužila nějaká významná událost – například hrdinský čin dospívajícího chlapce, nebo smrt matky děvčete. Většina arapažských jmen se nelišila podle pohlaví nositele.

I když arapažské dítě lnulo k rodičům, trávalo mnoho času u členů rozšířené rodiny.

U těchto příbuzných se seznamovalo s morálními, sociálními a politickými zvyky kmene. Své znalosti čerpalo hlavně z praktických zkušeností tím, že pomáhalo dospělým členům rodiny při jejich běžných každodenních povinnostech. Kromě představ týkajících se nadpřirozených sil a bytostí, do kterých je zasvěcovali staří a vážení členové kmene, dítě se učilo praktickým věcem hlavně od svých dědečků a babiček.

Tak jako děti ve všech společnostech, i arapažské děti občas své rodiče zlobily. Ale téměř nikdy nebyly tělesně trestány, a když k tomu přece jen ve velmi výjimečných případech došlo, dostaly jen symbolicky našleháno přes nohy a ramena. Většinou byly děti napomínány rodiči v přátelském tónu, a když si jejich výtky nevzaly k srdci, jejich neposlušnost se rodičů velmi dotkla. Nejsilnější

slovní výtkou byl výraz „Ty jsi ale blázen!“ a nejpůsobivější výhrůžka byla „Když nebudeš poslouchat, přijde si pro tebe strašidlo a odnese si tě v pytli.“ Trestání a napomínání bylo tedy vzácné, ale vzácné bylo i chválení dětí. Tu a tam se ale stalo, že dítě dostalo za pěkné chování nebo vydatnou pomoc rodičům dárek – například zvláštní porci smaženého chleba.

Jako děti si bratři a sestry (a to zahrnovalo v arapažské příbuzenské terminologii i bratrance a sestřence v českém smyslu) spolu hráli, ale když začali dospívat, slušelo se, aby byli ve společné přítomnosti velmi zdrženliví. Chlapci a děvčata spolu nemluvili, a pokud se museli vzájemně oslovit, děvčata studem klopile oči.

Závěrem: Někteří lidé jsou stále ještě přesvědčeni, že život u takzvaných přírodních národů byl poměrně nevázaný, tj. bez společenských pravidel a osobního sebeovládání. Jak ale moje poznámky ukazují, u Arapahů tomu bylo naopak. Chování jejich dětí a dospívající mládeže podléhalo kdysi dosti přísným požadavkům, a jen výjimečně děti překročily hranice slušného chování. Dnes se ale situace u Arapahů – stejně jako u evropských národů – změnila.

Tento zhuštěný popis života arapažských dětí je založen zčásti na mých poznámkách z terénního výzkumu mezi Severními Arapahy a zčásti na knize řádové sestry M. Inez Hilger *Arapaho child life and its cultural background* (1952).

Zdeněk Salzmann

2V6	Etnografie přírodního národa
M	Znalec přírodního národa

Mišmaš na perské motivy

(vyzkoušeno ohnivci na ohniveckém víkendu)

Připravíme si (asi pro 4–6 osob):

dvě malé cibule,

trochu olivového oleje,

jeden dobře rostlý fenykl (myslím tu zeleninu, ne to koření),

6 středních rajčat,

perskou mátu – dvě polévkové lžíce

a asi 4 sušené citróny (dají se koupit v arabských prodejnách – pro Pražáky třeba ve Spálené ulici)

Chcete-li masitou verzi, pak asi 40 dkg hovězího masa.

Na oleji (nejlépe olivovém) zpěníte cibulku, přidáte na kostky nakrájený fenykl (pokud chcete dělat masitou verzi, pak na kostky nakrájené maso je čas právě teď), řádně osolíte a mícháte. Když fenykl (a maso) změkne, přidáte na proužky nakrájená rajčata, vsypete větší než malé množství perské máty, přihodíte sušené citróny a necháte lehce probublávat mírnoučkým varem.

Rýže trochu po persku

Na Blízkém východě se rýže připravuje ve speciálních hrncích. Pokud takový nevládníte, dá se celkem hezky kouzlit s hrncem obyčejným a čistou utěrkou. Základem všeho je koupit kvalitní rýži – investice do Basmati se skutečně vyplatí. Rýži několikrát propláchneme. (Já to dělám mysticky čtyřikrát a pátou vodu nechávám. Ale Peršanky to prý dělají tak dlouho, dokud neteče čirá voda do rýže i z rýže.) Naposled odměříme asi dvoj a půl násobek vody, než máme rýže, osolíme, přidáme lžici másla a dáme vařit na mírný oheň. Když voda dosáhne takové teploty, že se rozpustí máslo v ní, jednou pořádně promícháme, pak pod poklici umístíme několikrát přeloženou čistou utěrkou, zakryjeme pokličkou a vaříme, dokud se na povrchu rýže nedělají maličké dolíčky. Pak je hotová a není v ní ani kapka vody. Po celou dobu tohoto procesu nemícháme, nepřidáváme vodu, jen mírnoučce vaříme. Občas okometricky zkontrolujeme.

Kdo by chtěl nějakou vyloženou specialitku, může před začátkem vaření do rýže přisypat hrozinky, eventuálně brusinky nebo třeba kurkumu. Taký čoočku. A nebo všechno naráz.

Nakonec servírujeme rýži s mišmašem a bílým jogurtem.

Kateřina Benešová – Wičanhpi

4G4 Zeleninová jídla a saláty
4J6 Vaření na ohni
M Táborový kuchař

Lod'ka

Francouzská lidová

Písnička pro malé i velké milovníky *černohumorných* písní. Vybrala jsem ji z oranžového skautského zpěvníku, který najdete jistě řada z nás ve své knihovničce.

A by - la jed - na loď - ka ma - lá, a by - la
jed - na loď - ka ma - lá. Na mo - ři jak, jak
jak - živ ne - by - la, na mo - ři jak jak jak - živ ne - by -
la, o - hé, o - hé, o - hé! O - hé,
o - hé, ma - te-lots, ma - te-lots na - vi - guez
sur les flots! flots!

2. [: Když šest neděl na moři byla :]
[: tu náhle do, do, došly zásoby :] ohé, ohé, ohé.
Ref. Ohé, ohé matelots...
3. [: Los tahali o slámku krátkou :]
[: By určili, kdo, kdo, kdo má sněden být :] ohé,
ohé, ohé.
Ref. Ohé, ohé matelots...
4. [: Los pad na toho nejmladšího :]
[: Snědli ho s bí, s bí, s bílou omáčkou :] ohé, ohé,
ohé.

- Ref. Ohé, ohé matelots...
5. [: A jestli jsme vás otrávil :]
[: My můžem za, za, začít nanovo :] ohé, ohé, ohé.
Ref. Ohé, ohé matelots...

Iva Merhautová - Olowanteča

3D3 Písně jiných národů
3D6 Zpěv u ohně
M Besedník, Hudebník

Bederní roušky

Jedná se především o mužské oblečení, i když u některých kmenů (např. Šajeni, Arapahové) nosily krátké bederní roušky pod šaty i ženy místo současného spodního prádla. Rouška je zřejmě nejstarší forma oblečení vůbec, první doklady o ní jsou asi 7 000 let staré a nosila či nosí se prakticky po celém světě. U Indiánů tomu není jinak a bederní roušky jsou téměř všudypřítomné. Pro přítele lesní moudrosti inspirovaného Indiány je to zřejmě první věc, kterou si pořídí, a tím se přetvří v indiána, syna přírody. Staří woodcrafteri se rouškou i zřetelně odlišovali od svých uniformovaných skautských kolegů, před válkou ji nazývali *bríče* (z anglického *breechcloth* nebo *breechlout*), jak můžeme číst ve starých kronikách.

Případy, kdy se bederní roušky nenosily, byly některé kmeny v Kalifornii nebo na severozápadním pobřeží, kde bylo ukrutné vlhko a domorodci často skákali do vody. Dále někteří bojovníci s oblibou chodili naří do boje, kdy dávali všanc své umění a sílu bez obav, že by je spolubojovníci nařkli ze zbabělosti, když mají tak velkou a tlustou bederní roušku. Příklad můžete vidět na obr. 1, který ukazuje voj Pónýjů oblečených jen do válečného malování, kteří s francouzskými důstojníky zmasakrovali španělskou trestnou výpravu proti sobě v r. 1720.

Když jsem v muzejích viděl staré kožené legíny, vždy mě překvapovalo, jak jsou dlouhé (mám 180 cm a nohavice často sahá od země až po hrudník) a v horní části široké. Později jsem se dozvěděl, že je to tradice ještě z doby, kdy se kožené legíny nosily zkřížené vpředu a přivázané na opasek. Pánské příslušenství se pak ocitlo v levé nebo pravé nohavici (leváci a praváci) a rouška nebyla potřeba vůbec. Pozadí přitom volně svítilo na prérii (obr. 2, 3).

Jak lze očekávat, nejstarší roušky byly vyrobeny z mozkem činěné kůže, spíše tenčí a jemnější, pokud

Obr. 1. Pónýjští bojovníci táhnou proti výpravě Pedra de Villasur v r. 1720. Každý se jistě všimne, že nosí nejstarší druh bederních roušek – tj. žádné. Palace of Governors, Santa Fe, USA.

bylo možno. Doporučuji použít jelenici dobře vyuzenou, jinak vlhkem, potem apod. ztvrdne a to není příjemné. Komerční jelenici ze Solnice nedoporučuji – je tlustá, nasává vlhkost a vytahuje se. V muzejních sbírkách jsem nikde klasickou

koženou bederku nenašel, protože byly vytlačeny praktičtějšími dovoзовými látkovými ještě v době, kdy se takové věci, jako použité bederní roušky, za suvenýry nepovažovaly.

Klasický jednoduchý typ bederky je pruh vlněného sukna

Obr. 2. Mandanští bojovníci. Ti také nemají žádnou bederní roušku, ale široké legíny. Obr. K. Bodmer 1833.

Obr. 3. Náčelník Peo, Umatilla. Ani ten nemá klasickou bederní roušku, ale ukazuje starý styl legín zepředu. Foto L. Moorhouse.

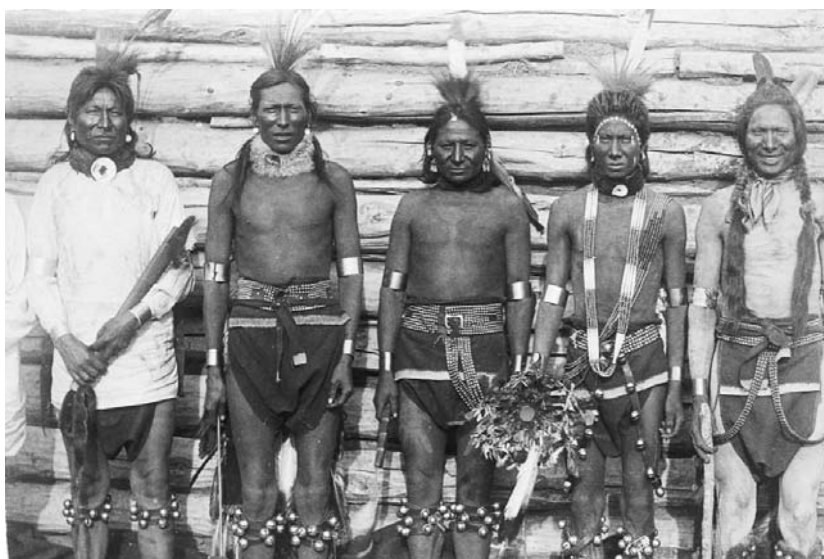
dlouhý asi tak od brady na zem. Původní sukno z anglických vlnářských fabrik mělo plátňovou vazbu a neobarvené okraje, které indiáni milovali a u obchodníků je vyžadovali. Vyrábělo se v šířce asi 140 cm, což vystačí právě tak asi na jednu kratší bederku a na obou koncích budete mít ty neobarvené okraje. Ve starších dobách byly bederky spíše kratší a plnější, podobně jako vidíte u lakotských tanečníků na obr. 4. Aby se sukno netřepilo, bývalo po dlouhých okrajích obšito hedvábnou stuhou nebo pruhem kalika, lem lehce přesahoval okraje roušky (obr. 5). Tento typ byl prakticky univerzální pro všechny kmeny.

Další obecný prvek byly jednoduché ozdoby – nášivky hedvábných stuh, mosazných flitřů, jednoduché koráلكové výšivky, příklady na obr. 6. Bederka je přehozena přes řemínek nebo užší pásek. Na povrchu je obvykle ještě opásána zdobeným páskem, vyšívaným nebo pobitým mosaznými cvoky (obr. 4, 6, 14, 18, 19).

Pokusím se zmínit oblíbené varianty u jednotlivých kmenů, neberte to jako absolutní sdělení, variant je mnoho.

Jihozápad – Apači, Navaho

Více než vlněná sukna se objevují lehčí látky a plátna, nějaká další zdobení bývají minimální (obr. 7). V historických dobách indiánských válek se častěji objevují bělošské

Obr. 4. Lakotští tanečníci. Krátké roušky ze sukna s neobarveným okrajem, mosaznými cvoky vybičované pásy. Foto D.F. Barry.

Obr. 5. Klasický typ bederní roušky ze sukna s obšívkami a nášivkou ze stuh. AMNH.

Obr. 6. Bannock. Nášivky ze stuh, flitrů, přívěsky z kauri mušlí a korálků. Foto B. Wrensted.

Obr. 7. Pan Peso, Apač. Bederní rouška z bavlněné látky. Foto D. B. Chase.

Obr. 8. Malý Vlk, Šajen.

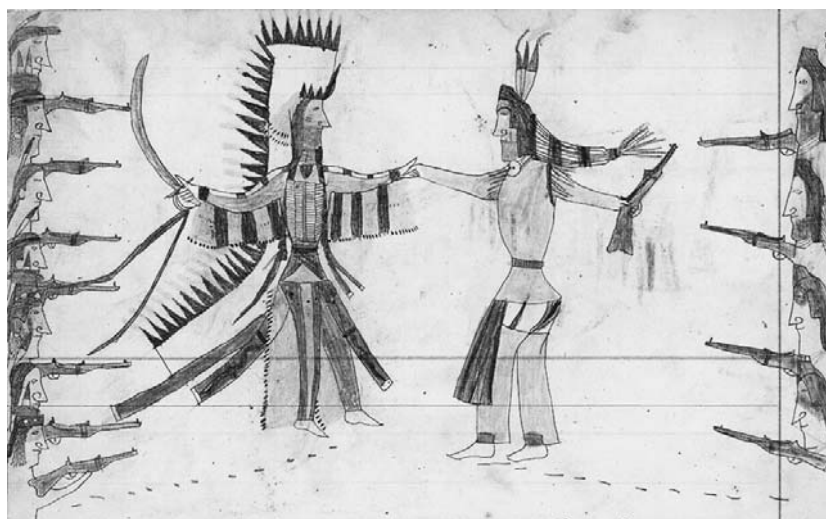
kalhoty. Puebla jsou kapitolou sama o sobě, kde se lze setkat kromě jednoduchých každodenních roušek podobného typu jako u sousedních Apačů a Navahů i s fantastickými rituálními, tkanými suknicemi a rouškami.

Jižní pláň – jižní Šajeni, Arapaho, Kajova, Komanči atd.

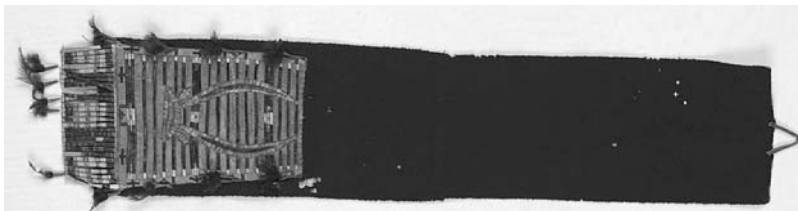
Na piktogramech a starých fotografiích se nejčastěji objevují bederní roušky užší a velmi dlouhé, kolikrát se táhnou až na zem (obr. 8, 9). Většinou jsou jen obšité, nebo ani to ne, různé ozdoby a nášivky bývají spíše chudé, nebo žádné.

Lakotové

Bylo jich hodně, proto jsou vidět různé délky a stříhy. Oproti jižním sousedům jsou bederky obvykle kratší, častější jsou nášivky stuh, flitrů, malých rolniček, našité *třásně* ze surové kůže omotávané ostny apod. Specifickým druhem jsou bederní

Obr. 9. Šajenský piktogram. Vlevo Šajeni, vpravo Vrány.

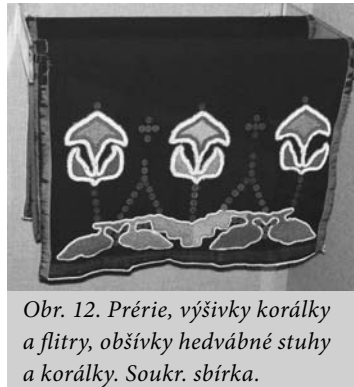

Obr. 10. Lakotská bederní rouška s našitým panelem, který je vyšit urzovními ostny. AMNH.

Obr. 11. Joe Tysson, Mesquakie (tj. Saukové a Lišky).

Obr. 14. Vrány. Rouška vpředu delší, vzadu krátká, vyšívání pásek přes roušku. Foto R. Throssel.

Obr. 12. Prérie, vyšívky korálky a flitry, obšívky hedvábné stuhu a korálky. Soukr. sbírka.

Obr. 13. Mesquakie. Výšivka prostřihávanými hedvábnými stuhami.

roušky s pravoúhloú výšivkou z urzoních ostnů, nejčastěji stylizovanou jelení či bizoní hlavou s vodorovnými proužky (obr. 10), ty se u jiných kmenů téměř nevyskytují.

Prérie – Osedž, Oto, Kansa, Mesquakie atd.

Typické jsou roušky širší a kratší, asi tak nad kolena, bohatě vyšívání korálkovanými, robustními stylizovanými květinami se silnými bílými okraji (obr. 11, 12). V některých případech se používaly jenom ozdobné vyšívání zástěrky přes spodní bederku. Další oblíbený styl jsou vyšívky z prostřihávaných hedvábných stuh (obr. 13).

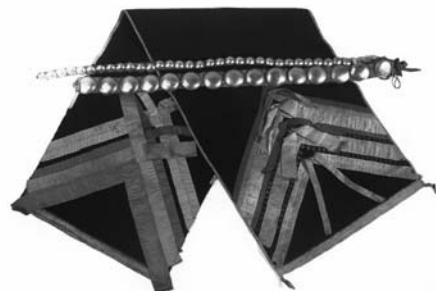

Obr. 15. Vrány a severní pláň, výšivka hedvábnými stuhami s přečnívajícími volnými konci. Obr. Bill Holm.

Vrány

Na piktogramech se Vrány nejčastěji zobrazují ve svisle pruhovaných rouškách (obr. 9), nejčastěji černobílých, které bývaly vpředu dlouhé a vzadu jen zastrčené za pásek (obr. 9, 14). Další oblíbený styl bylo zdobení našívanými stuhami, vpředu zpravidla vodorovně, vzadu do šipky. POZOR! Na spodní straně, tj. vpředu, je nášivka na líci, vzadu na rubu látky! Při podvlečení vzadu bez převisu pak přečnívající konce stuh vytvářejí atraktivní kokrhel (obr. 15, 16). Opásání vyšívaným páskem se závěsem je samozřejmostí téměř u všech Vran. Při slavnostních příležitostech se mohla zvlášť zdobená rouška vpředu přehodit jen jako zástěra (obr. 15).

Další styl jsou korálky vyšívání menší kytičkové vzory (obr. 17).

Obr. 16. Šošoni. Povšimněte si, že nášivky jsou jedna z rubu, jedna z líce. AMNH.

Obr. 17. Býk, který nepadne, Vrana. Korálky vyšívaná rouška použita jako zástěra. Foto F. E. Miller.

Obr. 19. Alexander, Yakima. Nášivky flitry a knoflíky na suknu. Foto L. Moorhouse.

Obr. 18. Kipkipka a Pelikán, Nez Perce. Vlevo vlněný šátek, vpravo sukno s korálkovou výšivkou. Foto W. S. Bowman.

Severní pláně – Černonožci, Asiniboin, Sarsí atd.

Obdobné styly jako u Vran s odlišným stylem květinových vyšívaných vzorů, objevují se více látkové aplikace, přívěsky s rolničkami, kauri mušlemi apod. Existuje i fotografie černonožského tanečníka, který má místo bederní roušky černou pirátskou vlajku s lebkou a hnáty.

Plateau

Typickým materiálem v této oblasti jsou jemné kostkované vlněné šály a přehozy různých barev dosahující vpředu i vzadu až pod kolena (obr. 18). Kromě toho se vyskytují obdobné styly jako na severních pláních a u Vran. Květinové vzory bývají masivnější, nešetří se kovovými flitry a blyštivými zabroušenými korálky (cut beads) (obr. 19).

Mnoho evropských indiánů je citlivých na kousání vlny v jemných partiích a vymýšlejí se různá zlepšení, např. zužující výstřihy v rozkroku, podšívání pokožce příjemnějšími materiály, používání nevláknitých látek. Na originálech se první metoda nepoužívá vůbec, druhá zcela výjimečně a třetí lze akceptovat s tím, že kromě jihu byly vlněné materiály používány v absolutní většině.

Jak často si Indiáni roušky měnili nebo prali, to se mi nepodařilo v literatuře zjistit a indiánů jsem se zeptat stydl, stejně by mi nakukali nějakou hloupost, jak je znám, v tomto ohledu se zařídte dle vlastního svědomí.

Honza Křístek – Apač

3E3 Indiánské oblečení z látky
M Znalec šití

Ze starých kronik

Redakce Woodcraftu dostala od Wahpetonských žen báječnou a exkluzivní možnost seznámit vás, čtenáře, s první kronikou družiny Ma-wa-da-ni. Je krásně poetická, velmi podrobná a někdy půvabně vtipná. Začíná se psát roku 1934 rukou dvanáctiletého Piráta, nám později všem známého coby Mahykana...

První schůzka – 21. dne měsíce sazenic 1934

Toto byla první schůzka, kterou družina Ma-wa-da-ni měla. Konala se nad Drahami, pod větvemi vysokých a vonných smrků, pod modrou oblohou, na které pluly mraky, které se podobaly labutím, které pluly po nekonečném jezeře.

Hadí muž zapálil oheň (byl na orlí péro 4), okolo kterého jsme si sedli svorně, jako děti přírody a začali schůzkovat. Šerif přečetl nám, co člen může žádat na rádci družiny a co rádce může požadovat od člena. Pak promluvil o mlčenlivosti indiána, kterou my velice postrádáme, a něco o jeho životě. Též jsme debatovali o přijímání členů do naší družiny a výsledek je: Přijatý do družiny Ma-wa-da-ni může být jen ten, proti kterému nemá nikdo z družiny námitek neb pochybností a musí mít 5 orlích per, které budou důkazem, že nový člen je příčinlivý, pak znalost zákona a hesla. Toto zas bude důkazem, že má snahu a zájem stát se dobrým vudcrafterem.

Ke konci pohovořili jsme si o budoucím výletě a o výletech vůbec. Tyto nebudou používány jen po stránce zdravotní, ale i pro stránku výchovy a znalosti přírody. S nadšením a pevnou vírou v budoucnost jsme se rozešli.

Schůzka – 7. dne měsíce lovu

Konala se u Hroma. Hadí muž zapálil oheň, okolo kterého jsme se sešli. Šerif vysvětlil nám význam orlích per a jejich získání. Po Šerifovi vyprávěl Pirát indiánskou po-

vidku *Větroduj*, která se mu počítá na orlí péro. Dále nás rádce naučil několik indiánských znamení a zálesáckých moudrostí a přečetl nám svou báseň. Potom se řeč rozvinula v debatu o nových zákonech družiny. Přijatý nesmí být o moc starší

Hadího muže a jen o rok mladší Šerifa. Toto jest proto, aby nebylo velkého věkového rozdílu v družině. Bylo rokováno o psaní kroniky. Byly dány různé návrhy, až jsme se usnesli na tom, že je vyzkoušíme. Šerif dal návrh, aby byl na schůzkách konán obřad dýmky Míru na přátelství s družinami. Howgh!

Schůzka – 9. dne měsíce lovu

Konala se na starém místě u Hroma. Zapadající slunce rozlévalo po blančité modré obloze rudou zář. Stíny keřů dloužily se a k zemi snášel se večerní chlad. Oheň mile praskala a jeho příjemné teplo se rozlévalo po celém těle. Byl vykonán obřad dýmky Míru. Kouř se vypustil na strany všech větrů. Po obřadě začal rádce vyprávět o náboženství různých národů, o jejich posvátných věcech a totemech. Dále vyprávěl pohádku o statečném legionáři a jeho smutném konci, který byl hrdinský. Dále byl dán návrh, aby se pojednávalo o příspěvkách a udala se 1 Kč, avšak tuto hodnotu můžeme podle potřeby každý měsíc měnit. Za tmy jsme se rozešli. Howgh!

Schůzka – 24. dne měsíce lovu

Byla započata obřadem dýmky Míru. Za posvátného ticha byl kouř vypuštěn na strany větrů. Po vyloužení Šerifem, co to družina Ma-wa-da-ni znamená, rozpoutala se debata o totemu. Bylo dáno několik návrhů, které budou předloženy kmenové radě. Program zpestřil Hadí muž svojí pohádkou *Sokratova odpověď*. Byl též rozhovor o nové přezdívkce Milana Rýdlů. A potom se začalo zpívat. Zpěv rozehrál naše srdce, a proto jsme zpívali s chutí. Když nám Šerif řekl, že se schůzka končí, nechtělo se nám jít domů. Howgh!

Výlet – 27. dne měsíce lovu

Brzy zrána vydali jsme se na výlet. Cesta rychle ubývala za veselého povídání a debatování. Z chaty, kde jsme se najedli, šli jsme hledat studánku, která měla ležet v údolí, kde bychom si chtěli postavit nějakou chatu. Stoupající potokem, nacházeli jsme množství mechů, lišejníků a hub, a tak určováním jsme se bavili. Studánku jsme nenašli, ale našli jsme mnoho krásných věcí. Pak jsme šli sekát dřevo, abychom zde v zimě mohli lyžovat. Při tom jsme se zastavili u třech stromů a dohadovali jsme se, co je to za druh. Hadí muž vsadil hlavu, že je to buk, a ke konci ji prohrál. Připomněli jsme mu tedy, že ji nosí jen z milosti. Pak se Šerif dal v zápas s Pirátem, s kterým udělali jedno dobro, že rozházeli několik krtic u chaty. Pak jsme tahali slámky, kdo bude vařit.

Nešťastný Pirát vytáhl slámku jen 1 a půl cm dlouhou, a proto bez námitek musel uznat, že je dnešním kuchařem. Uspokojil se aspoň tím, že nás nazýval jen *hlopými kuchařkami*. Uvařil výborně a všem nám chutnalo, snad i těm pasákům, kteří se nám dívali do pusy oknem.

Po obědě na druhé výpravě se Hadí muž marně pokoušel porazit malou sekerou strom na palivo, až po delší době seznal, že to nepůjde, a proto jsme se s veselou myslí vrátili do chaty. Za svitu měsíce jsme nastoupili cestu domů. Howgh!

Schůzka – 1. dne měsíce padajícího listí 1934

Venku prší. Studený severák proniká do kostí. Každý zůstane raději doma.

I my začínáme schůzkovat raději doma, a to u Stárků. Kamna sálají do místnosti příjemné teplo. Dýmka Míru byla požita k obvyklému obřadu. Hned po něm řekl nám Šerif

něco o záchraně tonoucího a o panice. Zkoušel nás ze zrakomluvy a viděli jsme, že jich plno ovládneme. Byla čtena kronika. Šerifova pohádka *Bílý sokol a černý orel* se líbila. Ushodli jsme se na příspěvkách. Ke konci jsme zazpívali novou píseň, kterou hodláme zazpívat na besedě. Howgh!

Piráť

Schůzka – 3. dne měsíce padajícího listí

Obřadem Dýmky Míru zahájila se schůzka. Pirát přečetl kroniku z minulých schůzek. Pak se rozpoutala debata o totomu družiny a o totemovém kůle. Totem družiny byl schválen, a to: „Slunce, ve kterém je značka činu se svastikou.“ (K tomu *Wapitonovou rukou připsáno: „Zákon nie je Svastika. Lomený kříž.“ Na obrázku je Zákon, v zápise je svastika – pozn. red.*) Konečně máme jednu těžkou věc za sebou. Ke zpeštění programu zahráli jsme si hru

inteligence. Hadí muž dostal k hádání svoje boty. Šerif nelehkou věc: výtrusy jeleního jazyka. Pirát obraz, který ho dostatečně potrápil. Pak jsme zpívali *Indiánskou vesnici* a s ní jsme i schůzku zakončili. Howgh!

Piráť

Schůzka – 8. dne měsíce padajícího listí

I sešli jsme se toho dne u Hadího muže. Mlčky jsme se posadili na sedátka a vzpomínali. Dým Dýmky Míru rozplynul se v ovzduší pokoje. Obláček za obláčkem opouští dýmku, aby zmizel navždy. Hubka v dýmce zhasíná a proužek dýmu se stále zmenšuje. –

A jen potom začala vlastně schůzka. Šerif ji začal výkladem, jak se máme chovat ke skautům. Hned potom četl nám pohádku *O lásce a síle*. Po něm Hadí muž, jako pokladník, vymáhá na nás peníze na příspěvky. Jeho veselý *Příhody kapitána*

Bonifáce vnesly do družiny veselost a smích. Do třetice všeho dobrého i zlého, řekl nám Pirát indiánskou pohádku *Dva větry*.

Schůzka byla velice pěkná, jen jedno nám chybělo, a to byl oheň. Ten, který dával nám světlo a teplo, ten, okolo kterého jsme si na táboře večer co večer sedli, poslouchající jeho monotónní píseň, ten, který dovedl rozehrát zmrzlá těla, ten, který nám nikdy a nikde nechyběl. Ten to byl, ten oheň, který nám přirostl k srdci. Howgh!

Piráť

Schůzka – 22. dne měsíce padajícího listí

Po obřadě Dýmky Míru podotkl nám Šerif, že písně, které jsme se sami naučili, nezpívají se mimo té doby, kdy jsme všichni přítomni a schvalujeme to. Poté podotkl, že první bod našich schůzek bude poučný, aby družina rychle postupovala kupředu. Dále vypráví nám Šerif

pohádku *O lásce k rodné půdě*. Pirát ukazuje nám novou Dýmku Míru, která bude použita při slavnostech. Čtena je pěkná báseň od Karla Jaromíra Erbena. *Vodník*. Děj této básně přivedl nás do dumného přemýšlení. Ale vyvedl nás z toho Šerif s návrhem, abychom si zazpívali. Pirát hned spustil: Na severním nebi hvězdy... a my jsme se k tomu přidali. I další mnohé písně následovaly.

Potom hrajeme hru na města. Tu se Hadí muž dostal do veselé nálady a my strženi s ním též. Místnost ozývala se smíchem a křikem. Málokdy to tak vidíme. Po hře je konec a rozcházíme se do svých domovů. Howgh! *Pirát*

Schůzka – 12. dne měsíce padajícího listí

(Datum je skutečně uvedeno takto, ačkoli schůzka je číslována až po předchozí – pozn. red.)

Sešli jsme se u Poubů. Schůzka byla zahájena několika otázkami, které nám předložil. Potom se ohlásil Pirát s návrhem, aby se udělala hliněná miska k věčnému ohni. Šerif vymaloval pěknými barvami totem, který nám ukázal. Též jsme se dohadovali, dle kterých indiánů se máme řídit, a přišli jsme na to, že se budeme řídit podle Siouxů. Pojednávali jsme též o vlastnických hůlkách a barvách. Též o válečném orlím péru jsme pojednávali. S tímto návrhem přišel Pirát. Potom jsme hráli něco ze zkoušek životnosti. Například: vybírat hrách, poslouchat dopad sirky apod.

Když jsme se však dozvěděli, že je půl osmé, chvátali jsme domů. Howgh! *Pirát*

Schůzka – 28. dne měsíce padajícího listí

Po obřadě byla přečtena kronika. Šerif začal s poučnými otázkami,

kteřé se týkají přírody a života v ní. Na některé jsme dost těžkopádně odpovídali. Hadí muž vypráví pohádku *Dva bratři*, která se mu počítá k orlímu péru, právě tak jako Pirátova *O lese*.

Pak dali jsme se do zpívání. Též jsme nabrnkávali novou píseň, která s hlasitým „hoch“ byla schválena.

Poslední byla dvojsmyslovka, kterou jsme slavně začali, ale neslavně skončili. Hráli jsme ji totiž tak

dlouho, že Šerif spal a Pirát zřejmě do toho nic neměl. Jen Hadí muž se děl se zkříženýma nohama na stoličce a vytrvale dával nám otázky, pumpujíc z nás vědomosti. Po pětihodinovém schůzování jsme skončili. Howgh! *Pirát*

4O1 Historie woodcraftu u nás
M Historik

Proč žijí krtci pod zemí

Čerokijové

Jeden muž byl zamilován do jedné ženy, která ho ale ráda neměla a nechtěla s ním mít nic společného. Muž se snažil všemi možnými způsoby získat její přízeň, ale bezúspěšně. Pomalu začal ztrácet naději a nakonec z toho onemocněl.

Jednou šel okolo krtek a viděl, že muž je na dně. Tak se ho zeptal na původ jeho trápení. Mladík mu vyprávěl celý příběh, a když ho

dopověděl, krtek mu řekl: „Pomohu ti. Nejenom, že tě bude mít ráda, ale ona sama za tebou přijde ze své svobodné vůle.“

Tu noc se krtek podhrabal pod lůžko, na kterém dívka spala, a vzal jí její srdce. Zpátky se vrátil tou samou cestou a srdce dal zhrzenému milenci, který nevěděl, co to je, ani když to držel v dlani. „Spolkní to a ji to k tobě bude natolik táhnout, že přijde.“

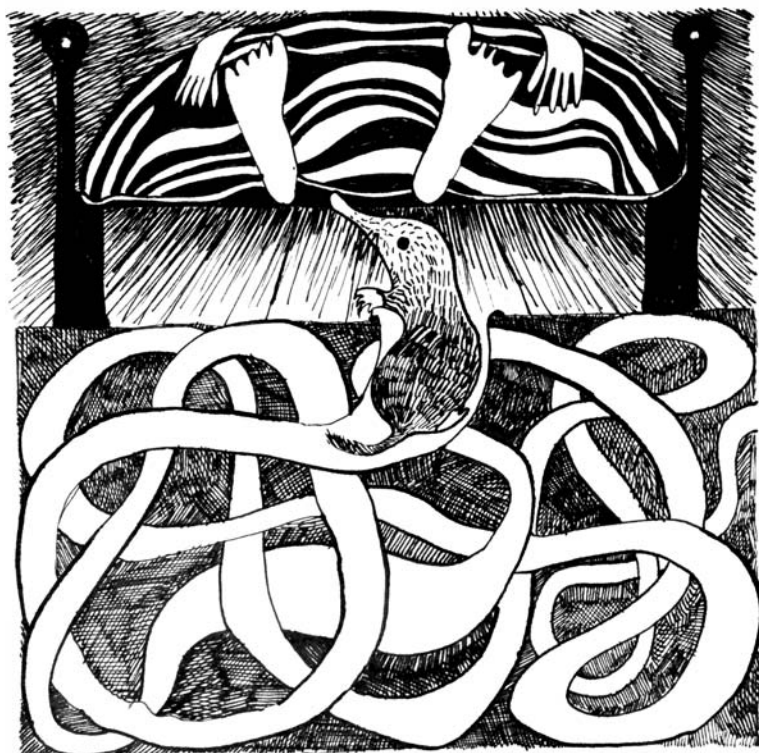
Muž spolknul srdce, a když se dívka druhý den probudila, hned na mladíka začala myslet. Cítila zvláštní touhu být s ním, a to co nejdříve. Vůbec tomu nerozuměla, protože jí byl vždycky protivný, ale ta touha byla silnější než ona. Chtěla ho najít, říct mu, jak moc ho miluje a jak moc se chce stát jeho ženou. A tak se ti dva vzali.

Všichni šamani, kteří je oba znali, byli velmi překvapení a podivovali se, jak se ti dva mohli dát dohromady. Nakonec přišli na to, že to byla zásluha krtka. Toho krtka, který jim vždy připadal příliš nedůležitý, než aby mu věnovali pozornost. Začali na něj žárlit a vyhrožovat mu smrtí. Proto se krtek schoval pod zem a dodnes se neodvážil vylézt.

Na motivy příběhu, který zaznamenal James Money okolo roku 1890.

*Pro PSVK přeložila
Tereza Chmelová – Magazuwin
Z knihy American Indian Myths and Legends, Erdoes and Oritz,
Pantheon Books, 1984*

Ilustrace: Lucie Fryčová

3CC10 Vyprávění příběhu
M Besedník

Cesta po zemi

Jednoduchý nápad na obohacení činnosti prožitkem – zavázat lidem oči, nechat je kráčet bosé po Zemi. Mlčky, ruku v ruce důvěryhodného průvodce, který předem zvolil cestu a podle své úvahy ji obohatil třeba skokem z vysokého můstku... A v závěru poskytnout prostor pro urovnání myšlenek.

Myšlenkami, které vznikly na ohniveckém setkání, se můžete nechat oslovit dále

Je břítké podzimní ráno. Sice ještě nenasněžilo, ale jinovatku klubající se nesmělé slunko přece jen zahání. Nocležníci postupně vstávají a u dveří je po jednom vítá průvodce – „Prosím, zout boty, vykasat nohavice a zavázat oči. Teď tě držím za ruku a povedu tě na tvé cestě po zemi.“ Průvodce mlčí, jen rukou naznačuje, co poutníka čeká. A poutník se mu plně odevzdává, plně mu důvěřuje, nemá na vybranou.

Zem je studená, vlhká, bláto, tráva, kameny, štěrk, kusy kůry, mech, mostek i skok kamsi dolů, místy voda.

U většiny poutníků však prvotní šok střídá pocit objevitele nového světa, až nepochopitelně dobře snášenější chlad a mrazivost bahna. Jdou pomalu, opatrně, několik intenzivních minut. Slyší praskání ohýnku, cítí kouř, blíží se každým krokem. Poutník usedá a několik minut je ve společnosti ohně a jeho strážce jen sám v tichu a míru podzimního rána, z větví stromů se ozývá jen sem tam ptačí zvědavec.

Rozjímání po chvíli ukončí strážce ohně, vyzve poutníka, aby prohlédl, předá mu kousek papíru a písátka a požádá jej, aby něco ze

svých pocitů někde v ústraní zapsal. Další poutník je přiváděn svým průvodcem.

Bylo mi ctí sloužit vám jako strážce ohně.

Radka Skoupilová – Waštewin

Jsou to skvělé pocity, jít slepý lesem, bosý

dobré víly poradí, která tvář slunce nosí

skok do tmy s měkkým dopadem a praskot ohně v dáli

tož, dobré ráno, ohnivci, co víc bychom si přáli.

Aki

V dnešním uspěchaném světě je málo chvil, kdy člověk může vypnout a zastavit se. Mně se to vždycky podaří zde, na ligové, kmenové či ohnivecké akci. Ze začátku jsem si říkala, kam asi jdeme. Dost mi vadilo, že je země tak ledová, ale bylo to jen chvíli, než jsem si na to zvykla. Šla, spíš jsem byla vedena tak, že jsem měla slunce před sebou.

Tma – klid – ticho – země chladí, vlhká tráva jemně hladí,

listy, písek – všechno ladí.

Pocit, že dnes jsme mladí.

Oheň žhne, život mi sladí.

Zvědavost; těším se

Zima, první kroky

Nit jistoty – Akiho ruka

Prožitek *nožního hmatu* mi kazí zima

Dřevo – písek – tráva – větvičky – bláto

Po úzké (neviděné) lávce jdu s jistotou slepce, mou slepečkou holí a záchranným kruhem je ruka vodiče

Cítím oheň. Vůně a zvuk bezpečí.

Rozlévá se mi po těle blaho.

Zlaté zakončení – slunce a hejnkou mlynaříků

Písek – jehličí – voda – listí – tráva – kamení – lávka – SKOK – písek

Tma – světlo

Teplo ohně

Nedosáhnou nohou z lávky na pevnou zem. Jak je hluboko? Skoč! –

Bezmezná důvěra v doprovod.

Zima. Chlad. Stoupá z ní takový chlad.

To nemaj šanci moc dlouho ty moje zhýčkané nohy vydržet!

Pomalou kráčet, vážit každý krůček, s každým našlápnutým začatým krokem strach, krok do prázdna, ale potom dotek měkké trávy, polaskání.

Skoč! Skočit? Do neznáma? Pokoušení Krista. Ne, natahovat nohu, kam až to půjde, teda, to je hloubka! Byl to vysoký můstek, oči by z něj udělaly bezvýznamnost.

A písek! Au, to pálí. Jako na pláži. Cítím vodu, slyším létadla boží. U moře.

Koukat se sluchem

Klid, zklidnění, zpomalení

Bez průvodce – ztraceni

Zážitěček extra

No, co vám mám povídat! Venku krásné podzimní ráno, ale mě furt jen nutili pochodovat se zavázanýma očima ve tmě jako v... a navíc se mnou vymetli snad veškerý bahno, co ho sklenskej rybník má...

Země umytá, čistá... Studánky z listí zahání žízeň v duši.

Tanečním krokem jdeme za sluncem, paprsky rozpouští chmury, oheň vysává z těla chlad. Kolem mě hučí celý svět, o slovo se nesměle přihlásí sýkorka.

*Texty některých účastníků přepsala
Kateřina Benešová – Wičanhpi
Foto: Tomáš Koubek – Okeya*

Bude další vydání Svitku

Získávání poct (tím rozumíme stupně lesní moudrosti, mistrovství a orlí pera za splněné činy) provází woodcrafterské hnutí od samého začátku. Sám Seton postupně vydal na tři desítky vydání *Svitku březové kůry*, obsahujícího podmínky pro činy, mistrovství a stupně.

Po obnovení své činnosti v roce 1990 zahájila Liga lesní moudrosti několikaletou práci na vytvoření nové verze *Svitku*, která by plně respektovala Setonovy myšlenky a zásady a přitom plně odpovídala nejen woodcrafterskému krédu, ale i požadavkům moderní doby. Výsledkem práce několika desítek odborníků, ale i třeba konzultací se Setonovou dcerou Dee Barber Seton, která nás navštívila v roce 1996, bylo vydání *Svitku březové kůry, 1. díl* –

Knihy orlích per v roce 1997. Díky tomuto *Svitku* se ve kmenech začaly plnit činy mnohem více než předtím.

V roce 2003 vyšlo druhé aktualizované vydání *Svitku*, o rok později byl vydán *2. díl – mistrovství* a v roce 2006 vyšel *Zápisník korálových činů* pro nejmenší woodcraftery v lóži skřítků.

Od doby druhého vydání *Svitku* uplynulo již dost času a ukázalo se, že další úpravy jsou nutné. Praxe ukázala, že znění některých činů není zcela jasné, někde je potřeba upravit hodnoty, podmínky mistrovství jsou často zbytečně nepřehledné, fotografuje se úplně jinak než před pár lety, chybí nový *Svítek pro Malou lóži*... Proto jsme se v ÚROPu pustili do práce, shromáždili připomínky a před letními tábory bychom rádi představili novou verzi *Svitku*, obsahující orlí

pera i mistrovství. Doufáme, že se tak klesající křivka splněného počtu poct opět obrátí nahoru.

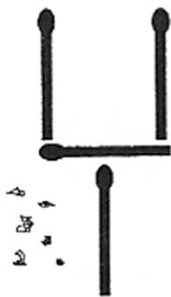
Jiří Macek – Čiksika

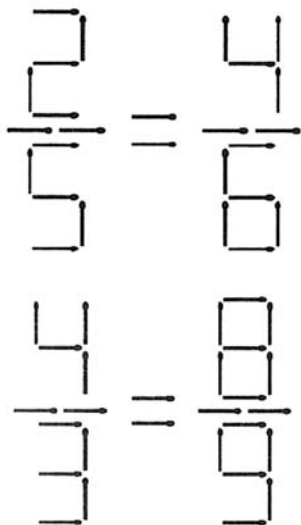
Pálí vám to?

Pro každého správného woodcraftera by neměl být problém rozdělat oheň čistým způsobem. Nepochybuji o tom, že i ty jsi hrdým vlastníkem křesací soupravy či třecích dřev. Každý správný woodcrafter by si měl ale i umět hrát a právě tady přichází ke slovu hořící dřívka bílého muže, tedy zápalky. Díky nim si dnes ověříme, zda ti to (jako správnému woodcrafterovi) pálí nejen v ohništi, ale i v hlavě.

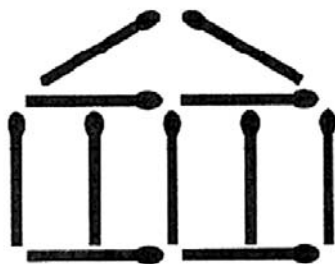
1. Přesuň pouze dvě zápalky tak, aby se smetí dostalo na lopatku.

2. Přesuň jednu zápalku tak, aby mezi zlomky platila rovnost.

3. Přesuň dvě zápalky tak, aby se dům proměnil na jedenáct čtverců.

4. Přesuň dvě zápalky tak, aby příklad vyšel správně.

$$X + V = IX$$

5. Poslední úloha je dosti zapeklitá a záleží nejen na matematických znalostech, ale hlavně na zdravém úsudku: Zápalka je dlouhá 5 centimetrů. Dokážeš složit ze čtrnácti zápalek metr?

Správná řešení najdeš na konci časopisu a nezapomeň: Hraj poctivě. Falešná hra je totéž, co zrada.

Tyto i další zapálené úlohy, ať už pro vlastní potěšení nebo pro přípravu her ve kmeni, můžeš najít v knize Roberta Weinlicha *Hry se zápalkami*.

Kateřina Chvátalová – Ileyawin

Hrací souprava na wari a mankalu

Wari je africká hra, která se odedávna hraje po celém černém kontinentu a dnes i po celém světě. V každé zemi je ale známá pod jiným jménem, takže se můžete setkat třeba také se jmény oware nebo awale (čteno aualé). Kdybych měl k něčemu wari připodobnit, pak by to bylo k dámě nebo ke hře go. Má stejně jako ony celkem jednoduchá pravidla, která se rychle naučí i děti, ale při troše cviku může být pěkně složitá a i dost zajímavá. A návyková. Hra wari patří do rodiny takzvaných *sowing games*, tedy her, při nichž se sází semínka. Říká se jim tak proto, že do řad důlků se vkládají malé kuličky, v Africe většinou tvořené pevnými kulatými semínky nebo kamínky. Popíšu vám, jak si celkem snadno vyrobit hrací potřeby, a poté vás naučím dvě různé varianty hraní. Ta druhá varianta pravidel je známá pod jmény kalah nebo mankala a je považována za spíše hru dětskou.

Soupravu tvoří dvě základní části – hrací deska (desky) a hrací kameny nebo semínka. Obě varianty hry vyžadují hrací plochu s nejméně 12 důlků, tedy 6 na straně každého hráče. Mankala navíc používá ještě dva velké důlky po stranách (obr. 1), které se dají také vyřezat do hrací desky nebo nahradit dvěma nádobkami, třeba dřevěnými nebo keramickými, ale v nouzi se dá použít jakákoli nádobka. Ostatně když už mluvíme o nouzi, hra se dá hrát i s 12 důlky v zemi nebo s 12 šálky. S pěknou vyřezanou hrací plochou je to ale samozřejmě mnohem lepší.

Nejjednodušší je vzít pěkné čerstvé polínko dlouhé asi jako vaše předloktí a tlusté jako holeň a rozpůlit ho podélně. Nedoporučuji rozštípnutí sekerou, protože dřevo se obvykle nerozpůlí rovně a vaše hrací deska by byla nesouměrná. Lepší je tedy narýsovat si na polínko kolem dokola podélnou linku a pak ho pomalu a opatrně přeříznout pilou

(viz obr. 2). Co se týče velikosti, je to tak trochu na vás. Pokud budete chtít mít cestovní sadu, je lepší o něco menší, na doma můžete mít klidně i mnohem větší, než jsem navrhl. Velikost se také hodně odvíjí od velikosti semínek. Pokud použijete třeba fazole, kamín-

ky nebo malé kauri, stačí vám polínko i důlky menší. Já jsem si třeba v parku nasbíral krásná hnědá semena dřezovce (*Gleditschia*), která se ale do menší sady už těžko vejdou. Počítejte s tím, že při wari můžete nasbírat v jednom důlku někdy i 30 semínek a není moc šikovné,

když přetékaají okolo. Každopádně semínka vyberte pevná a pokud možno všechna stejně velká.

Máme tedy dvě půlky polínka. Pomocí pravitka a kružítko nebo od ruky naznačíme na plochých stranách šest kružnic v pravidelných intervalech (obr. 3). Přichází na řadu dláto a nějaká ta trocha šikvosti. Je to hodně podobné dlabání misky, jen musíme dát pozor, aby byly všechny důlky stejně hluboké a abychom neprošli skrz polínko. Snažte se mít díry co největší, při hře se vám prostor bude hodit. A to je vlastně všechno, hlavní část práce je za námi. Když budete s dírami hotovi, už je na vás, jak si hru upravíte. Po proschnutí, pokud vám deska nepopraskala, můžete polotovár pěkně ohladit šmirglem, udělat na koncích kulaté zakončení, vypálit nebo vyřezat nějaké africké vzory na vnější stranu a nakonec půl polínka napustit lněným olejem nebo natřít lakem. Hodně praktické je spojit obě půlky polena pantíky a západkami, které koupíte v každém železářství (viz obr. 4). Sada se dá ale svázat i kůží.

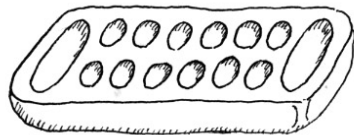
Druhou variantou je vyrobit si z většího polena sadu přímo na mankalu – z půlky polena odříznete spodní půlkulatou část a pak do ploché strany vydlabete 12 důlků malých a 2 dlouhé, jak je vidět na obrázku 1. V takové sadě se nedají uschovat semínka při převozu a budete si na ně muset vyrobit pytlík. Pokud byste ale toužili po cestovní sadě na mankalu, nezoufejte. Taková souprava se dá snadno pořídit, pokud uprostřed necháte mezi důlky větší díru a tam ji přeréžnete a spojíte panty. Hra se pak bude zavírat ne podélně, ale příčně (obr. 5). Deska na mankalu je samozřejmě vhodná i na wari – postranní dlouhé důlky využijete na počítání

vyhraných semínek. Těch variant vzhledu desky je ostatně mnoho a mnoho, například okrouhlá wari sada se sběrnými důlky uprostřed vypadá skvěle (obr. 6).

WARI

No a teď už ke hře samotné. Wari se hraje se 48 semínky a hra začíná se čtyřmi semínky v každém z 12 důlků. Hráči se střídají ve hře, přičemž začíná vítěz předchozí hry; poprvé se určí začínající dohodou nebo losem. Když je hráč na tahu, vezme všechna semínka z kteréhokoli neprázdného důlku na své straně a začne je *rozsévat* proti směru hodinových ručiček do všech důlků na své i protihráčově straně – do každého dalšího důlku vloží jedno semínko. Pokud jich má více než 11, přeskočí důlek, z něhož semínka vyňal (ten se vynechává) a pokračuje dál dokola, dokud mu semínka nedojdou. Výjimku tvoří první tah, v němž začínající hráč nesmí hrát se semínky ze dvou důlků nejvíc vlevo (nepřihrál by nic protihráči). To je vlastně ze základního hraní všechno, teď ale jak se získávají body. Pokud při rozsévání semínek poslední vložíte do soupeřova důlku, v němž bylo právě jedno nebo dvě semínka (s vaším jsou 2 nebo 3) získáváte je vy a dáte si je k sobě do mističky nebo do postranního důlku. A nejen tyhle – získáváte i všechny předcházející soupeřovy důlky do nichž jste vložili semínko a jsou v něm nyní 2–3 semínka – ale pouze v nepřerušené řadě. Všechno vám bude jasnější z nákresu na obrázku 7. Hráč hraje z důlku 5 a získá soupeřovy důlky 2, 3 a 4, nikoli však 5 (více než 3 semínka) a ani 6 (řada byla přerušena).

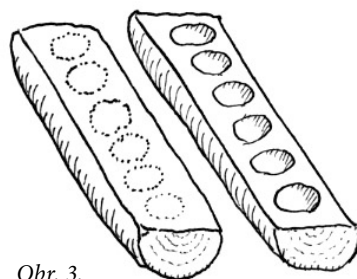
Vyhrává ten, kdo nejdříve nasbíral více než 24 semínek, nebo jich má víc ve chvíli, kdy se hráči dohodnou na konci (to může nastat, když už se hra začne opakovat a žádný hráč

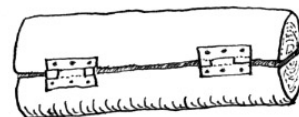
Obr. 1.

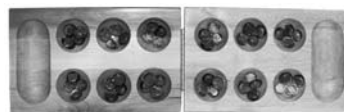
Obr. 2.

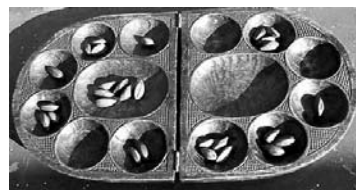
Obr. 3.

Obr. 4.

Obr. 5.

Obr. 6.

nemůže zahrát žádný bod). Pokud oba hráči nasbírají 24 semen, je to remíza. Ve hře dál platí několik vedlejších pravidel a existuje i několik variant. Tak především platí, že pokud váš protihráč nemá žádná semínka na své straně, musíte mu nahrát ze svojí strany. Pokud nemůžete nahrát, získáváte všechna semínka na své straně a hra končí. Druhé zvláštní pravidlo se týká tahu, v němž byste sebrali najednou všechna semínka soupeře, takzvaného *grand slamu*. Pokud je takový tah zahrán, hráč na tahu z něj nezíská žádná semínka a hra pokračuje. Existuje i poněkud spravedlivější možnost a to ta, že hráč si vezme obsah všech důlků vyjma posledního. Nechám na vás, které pravidlo si zvolíte.

Ze začátku je lepší hrát celkem rychle a intuitivně. Jakmile ale získáte více zkušeností, hra se může protáhnout i na deset a více minut. Jednou ze strategií může být sesbírat co nejvíce semínek v jednom důlku a když soupeřovi dojdou semínka, použít *grand slam*. To však vyžaduje znát přesný počet semínek v důlku. Je povoleno svá semínka přepočítávat, soupeřova ale musíte odhadnout pouze očima. Ve chvíli, kdy ale začnete sít, už musíte tah dohrát.

MANKALA

Mankala je založená na stejném principu jako wari, jen způsob sbírání semínek je jiný. Hraje se opět na 6 důlků na každé straně, ale k nim

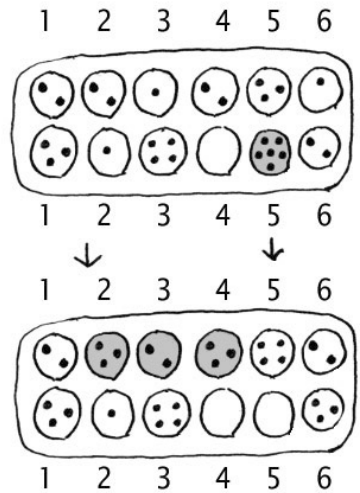
patří každému hráči velký důlek po pravé ruce. V každém z malých důlků je stejný počet semínek – tradičně se hraje na 3 nebo lépe 4 semínka, existuje ale i varianta s 5 a 6 semínky. Hráč na řadě vezme všechna semínka z jednoho důlku a sází proti směru hodinových ručiček. Semínko však vkládá také do svojí zásobnice vpravo. Pokud poslední semínko spadne právě tam, může hráč táhnout znovu; počet opakování tahu tímto způsobem není omezen. Do soupeřovy zásobnice se semínko nevkládá, na rozdíl od wari se však sází i do důlku, ve kterém tah začal. A teď pozor. Hráč vyhraje semínka tehdy, pokud jeho tah skončí na jeho polovině v prázdném důlku naproti němuž má soupeř semínka. Hráč si sebere semínko na své straně a zároveň všechna z důlku na soupeřově straně a umístí je do své zásobnice. Vše bude opět jasnější z příkladu na obrázku číslo 8. Hráč hraje semínko z 6 a získává tah navíc. Druhé semínko z důlku 4 končí v 6 a hráč získává toto a 3 soupeřova semínka. Hra pokračuje tak dlouho, dokud jeden z hráčů nemá prázdné pole a díky tomu nemůže hrát. V tu chvíli přemístí soupeř všechna semínka na své straně do své zásobnice a hra končí. Vítězí pochopitelně ten, kdo má víc semínek.

Tomáš Kouček – Okeya

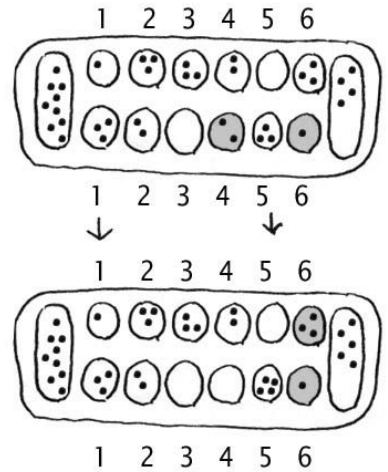
Foto: Andre Perron

Ilustrace: Andy Rabagliati,

Colin M.L. Burnett

Obr. 7.

Obr. 8.

4F3 Zábavný program
4L1 Hry ve kmeni
M Besedník

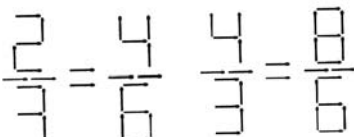

Správná řešení zapálených úloh ze str. 29

1. úloha

2. úloha

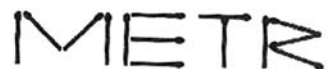
3. úloha

4. úloha

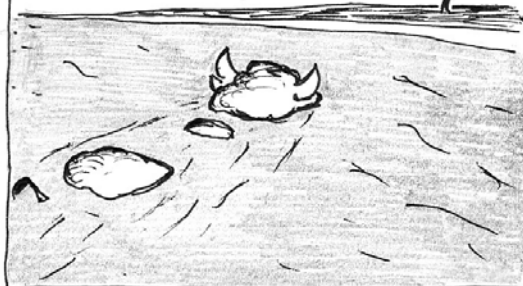
5. úloha

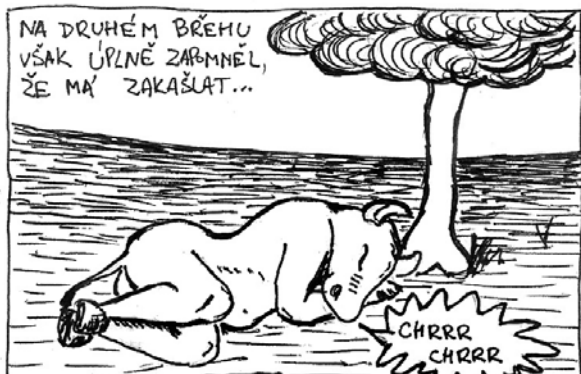
JAK SE IKTÓMI SETKAL S BIZONEM A JAK HÁZEL OČIMA

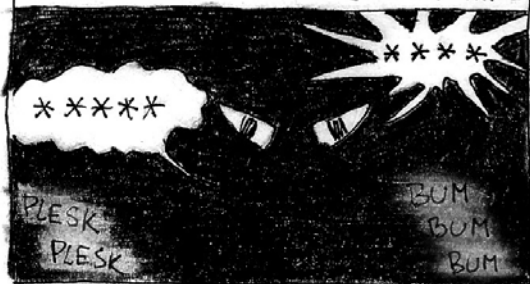
BIZON IKTOMIHO SPOLKL A PUSTIL SE DO PROUDU ŘEKY

NA DRUHÉM BŘEHU VŠAK UPLNĚ ZABRNĚL, ŽE MÁ ZAKAŠLAT...

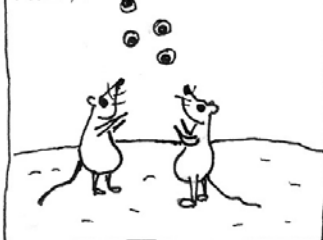
IKTOMI SE V ŽALUDKU HROZNĚ ZLOBIL A NADAVAL

IKTOMI SE TEDY PROŘEZAL VEN KOSTĚNÝM NOŽEM

IKTÓMI BYL ZAS VOLNÝ A ŠEL DÁL, AŽ POTKAL MYŠI, CO SI HÁZELY OČIMA

IKTÓMIHO TUHLE SVOU ZVLÁŠTNÍ HRU NAUČILY

A VYHODIL OČI AŽ NA VĚTV STROMU

IKTOMI PLAKAL A NARÍKAL AŽ JEHO NÁŘEK USLYŠEL KRÁL DUCHŮ

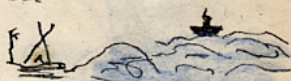
IKTOMI HONIL DUCHA TŘI DNY A ČTVRTÝ HO KONEČNĚ CHYTL

Schizka. 31

φ VII vvv
vvv |||

Konala se u Thoma. Hladí' muě rapálil
ohří) okolo kterého jsme si sesedli. Serif vysoč-
lil nám význam orbyel per a jejich riská-
ní. To Serifovi zpravěl Práť indiánskou povíd-
ku "Větrodný" která se mu počítá na orlí per.
Dále nás rádeč naučil několik indiánských
znamení a rálešáckých moudrostí a přičítl
nám svou básně. Potom se řeč rozvinula o debatu
o nových rálešáckých družině. Přijaty' nesmi' být o
moe starší Hladího muě a jen o role mladší
Serifa. Toto jest proto, aby nebylo velkého
řikového rozdílu v družině. Bylo rokoováno
o psaní kroniky. Byly vědy rálešácké návrhy a
jme se usnesli na tom, že je vyskusíme. Serif
dal návrh, aby byl na rálešáckých konání obřad
družiny slku na přátelství o družinama Tough!!

Tirátz

aneb Hlava není jen na čelenku

1 Napiš správně komu patří stopy a v tajence ti vyjde bez čeho se žádný indián neobešel.

1 2 3 4 5 6

1
 2
 3
 4
 5
 6

2 Dokážeš spočítat, kolik šípů nosí Pýchlá veverka v toulci?

3 Najdeš na vodní hladině 7 chyb?

4 Vezměte lahev a párátko, které nalomíte (nezlomíte na 2 půlky). Párátko položte na otvor, na něj minci. NEJLEPE STARY 20mk nebo 50mk. Tak, a teď zkuste dostat minci do lahve aniž byste se dotkli lahve, párátko nebo mince! **ŘEŠENÍ DOLE**

